

ELŐFIZETÉS

HELYTARTÓ:
 Egy évre ..... 24 koronára
 Egy hónapra ..... 2 koronára

VÉDELMI:
 Egy évre ..... 25 koronára
 Egy hónapra ..... 2 k 40 f

HIDONYVÉDELMI:
 3-hasábos példi sor egyszer 20 25
 minden következéskor 10 Körer

Külföldi ára 40 Kóler

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetemen
 vassutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 507.

KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Résevény-
 Tárnyaság.
 Jánosí főhercege-ut 23. sz.
 TELEFON-SZÁM: 512.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF

Szerda, szeptember 30.

Mal számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: A régi gárda.
- Berabás Béla a delegációk ügyéről.
- A jövő évi költségvetés.
- A Boros Béni-téri nagy tűz.
- A királyi koronáért.
- A választójog hullámai.
- Csalással védett szállótulajdonos.
- Saloghy Imre meghalt.
- Leányok a színházban.
- Ónagysága túrdókádja.
- Ha az ezredes ur haragszik.
- Asszony, kártya, pezsgő.
- Tarkaságok.
- Kragujevics pénze.
- A zenetanárnő szerelme.
- Fedák Sári tervel.
- Szomorú tisztí vizsga.
- Anarkista-gyűlés Budapesten.
- Téma: Fénytelen kardok a hadgyakorlaton.

A régi gárda.

Arad, szeptember 20.

Tisza István gróf levelet irt. A levél tartalmáról mindenki ismeri, hogy példátlan a mi politikai életünkben. Tisza gróf támogatja az Andrássy Gyula gróf választási reformjavaslatát, holott sokak fölfogása szerint az volna csupán természetes, ha Tisza támadná ezt a javaslatot.

Ezzel szemben pedig a közhangulat megnyilatkozása rendkívül érdekes. Senki sem képes megtagadni a Tisza gróf megnyilatkozásának nemes önzetlenségét, — mégis a legelőkelőbb sajtóorgánumban is végig marják az egykori kormányelnököt, — agyafurt körmönfontással igyekeznek

megmérgezni a toll hegyét, hogy szurjon, csipjen, habár az elismerés dicsőségét kell is leírnia.

A közhangulatnak ily módon való megnyilatkozása azt a benyomást kelti, mintha azok az előkelő orgánumok félnének Tiszától, avagy attól az eshetőség től, hogy az átmeneti kormány ezen nem várt önzetlen támogatásra azzal találva válaszolni, hogy Tisza István grófnak bizonyos befolyást enged az ügyek menetére. Ezt a benyomást kelti a közhangulatnak ez a megnyilatkozása, pedig bizonyos, hogy a sajtóvéleményeknek nem ez a célja.

Másrészt ellenben vitáznak magával Tisza István gróffal is. Az Ujság egyenesen kijelenti, hogy ő sem a többes szavazatok mellett, sem azok ellen nem érvelt, hanem azt akarta csupán demonstrálni, hogy: ha valaki nem hiva, vagy éppen elvi ellensége az általános, titkos választási jognak, akkor ne vállalkozzék ezen jog törvénybe iktatására; ha pedig erre vállalkozott, ne igyekezzék a plurális által gyöngíteni az általános, titkos választási jog principiumait.

Mindkét oldalon az a hiba, hogy nem a nemzet érdeke foglalkoztatja az elméket, hanem a Tisza István gróf személye. Megint személyi és hatalmi kérdések zaklatják a kedélyeket, holott Tisza gróf Londonba utazott és nem akar sem befolyást, sem hatalmat, azt akarja csupán, hogy aki még ma is az ő politikai hívének valija magát, az vele együtt az Andrássy Gyula gróf javaslatát támogassa.

Mert az a furesa helyzet keletkezett, hogy a Tisza István gróf hívei nincsenek bent a parlamentben képviselve, ellenben kint a választókerületekben igen sokan vannak és nagyrészt ezek a hívek képviselik a magyar nemzeti intelligenciát. Viszont bent a parlamentben képviselve van az alkotmánypárt, — ennek a pártnak pedig, mely még nem is szervezkedett — kint a választókerületekben nincsenek hívei.

Mi történt ennél fogva a Tisza levele folytán? Az történt, hogy a szervezetlen alkotmánypárt egy igen erős támasztékot kapott a nemzet közvéleményéből ebben az egy kérdésben, mely egyébként minden politikai fejleményeknek a legelső indítéka. Még nincs eldöntve, vajjon ezzel a támasztékkal győzelemre jut-e az Andrássy féle javaslat; de az már bizonyos, hogy e nélkül igen nehéz lett volna a javaslat sorsa.

Főnt és lent egyformán erős sulya van a Tisza gróf levelének és föltétlenül előmozdítja a politikai bonyodalmak kibontakozását.

Igazán nem szükséges e pillanatban arról gondolkozni, hogy mi történt a közelmúltban. Kár a kritika élével boncolgatni, hogy ki mire vállalkozott és miért? A kész helyzet nem tűri meg a visszapillantásokat, a kész helyzettel kell számolni minden gyakorlati politikusnak.

Ezuttal a magyarság uralmát az Andrássy Gyula gróf javaslatának győzelmével lehet megmenteni. Punctum. A Tisza hívei csak ezt látják, Tisza maga is csak ezt

Fénytelen kardok a hadgyakorlaton.

Ambár a dél-afrikai és orosz-japán háború hadászati és harcászati szempontból a megállapodott hadtudományi elveket egészben fölforgató újításokat nem eredményezték, a taktikai részletek keresztülvételében mégis számos oly tapasztalati tanulsággal szolgált, melyek egy jövődő háború esetére valamennyi európai hadseregben utánzásra méltók. A japánok megmutatták, hogyan kell a terepen lopva előrehaladni, az ellenséget észrevétel nélkül megközelíteni, a harcászati közeleket legmondosabb fön tartása által a csapatok összeharcolását és legyelmét biztosítani és a terepfödözések leggyesebb fölhasználásával a veszteséget a legkisebbre csökkenteni, az ellenséget pedig a legnagyobb fokozni. Mindent meglátni és semmit sem mutatni, ez volt összes törekvésük alap gondolata. A könnyen való észrevehetőség és szembeütés abszolút elkerülése szinte japán speciálitása lett s alig van rá példa a hadtörténelemben, mely hasonló raffinériáról és hasadó, elmés, praktikus fogásokról tanuskodnék, mint amilyeneket leleplezés, megővesztés, a feltűnés és riktó különbözőség kiküszöbölése, a tereppel egyszínű földszékek építése és a talajszínű bitókódás (kaki ruha) stb. tekintetében a japánok produkáltak.

Régi tapasztalati tény, hogy a lovasság kardja már messziről fénylik és villogása már földekre esembeütik. Sokszor szinte vakítóan villan meg a fénye, amint a nap sugara a fé-

nyes pengén hirtelen megtörik és visszaverődik. A kard villanása egyszerű árulója még a napi járásra levő lovascsapatnak is. A gyakorlatvezetőség tehát az idej hadgyakorlatok alatt a viselés állapotnak véget akart vetni, amikor elrendelte, hogy az összes lovassági kardokat, (tehát a tűzország és a lovas géppuskás csapatokét is) kísérletképpen kékes-szürke lakkal fénytelenítsék.

A próba csak féligmeddig sikerült, amennyiben csak a kardhüvelyt és a kardkosarat mázolák be lakkal, a pengét azonban nem s így a penge fénylő villanása csak úgy jelezte a lovascsapatok közeledését, mint annak előtte. Különösen a parancsnokok, akik előnyomulás alatt kivont karddal lovagolnak és kardjait vezényelnek, ragyogó nikkal fényű kardpengéjükkel még a legnagyobb porban is messzelátásban elárulták a lovas tömegek helyét és merrafordulását. Világos, hogy elsősorban a kardpengéket kellett volna fényteleníteni. De nem vált be maga a fénytelenítésre használt lakknak anyaga (keveréke) sem, mert a kardról hamarosan, mindjárt első használat után lekopott, a nyeregtakarót, pokrócot és a lovasok nadrágját bepöcsökte, a kardhüvelyt pedig (a századparancsnokok nem kis szomorúságára) teljesen befekettette és megrozsdásította. A kísérlet tehát, ambár célja határozottan üdvös volt és a harcászati érdekében állott, leg alább is kétséges eredménnyel végsődött.

Még egy másik újítással is megpróbálkozott a gyakorlatvezetés. Az eddigi divott és már messziről látható fehér ellenségjelző szala-

got vörössel cserélte föl. Taktikai föladvatok megoldásánál (hadjátékok és előadások alkalmánál) ugyanis mindig vörös és kék ellenfél szerepel. Ezt a megkülönböztetést a gyakorlatba átvendő, a dél fel az idej vörös jelzettel volt ellátva, úgy mint a porosz maró ereken már két év óta szokásos. A fehér jelzettel a döntők és semleges egyének kapták. A vörös jelzettel pedig sem vált be és számtalan félreértésre adott alkalmat. Kedvezőlen megvilágításnál (különösen kora délután és késő délután) még közelről sem lehet meglátni, messziről meg éppen nem volt észrevehető. Így aztán a tévedések egész viglata keletkezett. Előfordult, hogy a lovasság a saját gyalogságát rohanta meg, a gyalogság pedig saját lovasságát a Sár vizén föltartottatta. A jelentést vivő lovasok — a vörös szalagot nem ismervén idejében föl — vigan az ellenségnek vlttek el a jelentést, viszont nem mertek a saját csapatukhoz odalovagolni, mert azt hitték, ellenséggel van dolguk. A hírszerző járőröknek sokszor szús lépésre kellett az ellenséget megközelíteni, hogy bizonyosak legyenek abban, tulajdonképpen ellenség-e az ellenség. Növelte a zavart, hogy az észak felé vörös csákcs hussárek és egy piros feses bosnyák-ezred volt beosztva; ezeket hol ellenségnek, hol barátoknak nézték, — porosz mindannyiszor annak, aminek nem kellett volna. A fénytelenítő lakk és a vörös jelzettel tehát egyelőre még nem bizonyult „hadí cílokra” alkalmasnak, ha mindjárt egy bécsi cég, illetve a berlini vezérkar ajánlotta is hezánk.

akarja látni a régigárda nem törődik más sem azzal, hogy a feléje húzó elismerés hangja érdes, durva, vagy bizelgő, hazug, — a régi gárda meg a maga útján és teljesíti hazafias kötelességét

BARABÁS BÉLA a delegációk ügyeiről.

A bosnyák alkotmány. — A tiszti fizetésemelés. — A nemzeti követelések — Mi lesz a létezámemelessel.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 29.

A delegációk ezidei munkássága elé nemcsak a politikai világ néz nagy érdeklődéssel, de az egész közvéleményt is foglalkoztatni fogják azok a kérdések, amelyek a tanácskozások rendjén a homlokterbe kerülnek. Egy fővárosi hírlapíró ma beszélgetést folytatott Barabás Bélával, az országos függetlenségi és egyenlőség párt alelnökével, akinek a delegációk ezidei ülészakában is vezető szerepe lesz, a delegációs napok várható fejleményeiről.

A delegációk munkája Barabás kijelentése szerint előreláthatólag lefoglalja az egész október hónapot. A megnyitás napja a formáságoké lesz: megalakítják a tisztkart és elintézik az egyéb alakításokat. A magyar delegáció elnökségében mindössze annyi változás történik, hogy ezuttal Zichy Tivadar gróf lesz az elnök és Barabás Béla dr. az alelnök, mivel tavaly képviselő vezette a tanácskozásokat, az idén szokásjogon főrendet illet meg az elnöki széket. A szokáshoz híven azonban a külügyi, hadügyi, az egyesült négyesalbizottság és az egyeztető-albizottság tanácskozásain az alelnök fog prezideálni.

A felség a legnagyobb valószínűség szerint másnap, október 9-ikén fogadja budai palotájában a delegátusokat. A szokásos királyi megnyitó-beszéd ezuttal, hírszerint, a keleti kérdésre is ki fog térni. A közös költségvetések beterjesztése után néhány napig nem üléseznek, hogy a delegátusoknak idejük legyen a budgettel behatóan foglalkozni.

Az már most is megállapítható, hogy a delegációk munkaanyagának előterében a bosnyák kérdés lesz. Burián István báró közös pénzügyminiszter, hogy megelőzze az esetleges interpellációkat és kérdéskódásokat, önszántából fog nyilatkozni a bosnyák helyzetről és autonómiájuknak kihasználását fogja expozéjában javasolni ugyan irányban, hogy kerületi előjárásokat a kitanak. Ezzel a javaslattal szemben a horvátok felvetik a bosnyák alkotmány kérdését.

A második fontos kérdés a tisztifizetések rendezése már keilőképen elő van készítve. A zsoldjavításra vonatkozólag két irányban óhajtanak kísérletet tenni: vagy a keszpénzjárulékot emelik, vagy pedig a legénység aprólékos fölszerelését a kincstár szerzi be.

A hadügyi és külügyi viták rendjén fogják fölleveníteni magyar részről a nemzeti követeléseket és ez alkalommal számolnak be a közös miniszterek arról, hogy miként hajtották végre a tavalyi határozatokat. Hadügyi téren, egyebek során, a magyar delegáció a katonabüntetőtörvénykönyvnek korszerű reformját, a szóbeli eljárás behozatalát és a magyar

nyelv érvényesítését követelte legutóbb, továbbá a magyar ipar érdekeiért szállt sikra a hadsereg szállításoknál.

A létszámemelés kérdése a magyar delegációban nem kerülhet szóba. Ha azonban az osztrák delegációban határozati javaslat formájában felvetnék abban a formában, ahogy tavaly Latour-Schraffi a a tiszti fizetés dolgát napirendre erőszakolta, akkor is zátonyon marad. Barabás Béla erre az eshetőségre a következő kijelentést tette:

— Az osztrák delegációnak ezzel semmi más célja nem lehetne, mint hogy nekünk kellemetlenkedjék. Ebben az esetben megismétlődnek a tavalyi eljárás: a magyar delegáció nem foglalkoznék érdemlegesen az erre vonatkozó osztrák üzenettel.

A JÖVŐ ÉVI KÖLTSÉGVETÉS

A városi tanács ülése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 29.

A tanács ma délelőtt tartott rendkívüli ülésében tárgyalta a jövő évi költségvetést, amelyet Kélelyi János főszámvevő állított össze. A város háztartásában a jövő évi szükséglet 2,109.382 koronában van megállapítva, míg az 1908 ik évben 1,859.183 koronára rugott a kiadások összege. A jövő esztendőben 1,322.935 kor. bevételt irányoz elő a költségvetés, ami tehát a város rendes szükségletének fedezésére elégtelen és így a községi adóval pótlendő hiány 786.447 korona, azaz 1,012.316 korona állami adóalapnak 78 százaléka.

A főszámvevő az órási számcsoportot egy rendkívül érdekes és a költségvetés minden rovatát megindokoló jelentés kíséretében nyújtotta be a tanácsnak, amely már ülésre hívta össze a pénzügyi bizottságot, a gazdasági és iskolaszékot, hogy a költségvetéssel foglalkozhassanak és az októberi közgyűlés elő legyen terjeszthető. A főszámvevői jelentés címenként és rovatonként ismertetve meg a beállított kiadásai és bevételi többleteket és általánosságban is rámutat arra az irányra, amelyet a városi gazdálkodásban az összes faktoroknak szem előtt kell tartaniuk.

Lelkére kő i úgy a tanácsnak, mint a törvényhatósági bizottságnak a legszigorubb takarékoságot, mert a költségvetésben mindazon rovatok szükségletét, amelyeknél az eddigi tapasztalatok alapján rendszeren hiánytullépés szokott mutatkozni, már ugyanis a túllépett összeggel nagyobbított szükségletet irányzott elő. A bizottságok és a közgyűlés feladata lesz most már felülbírálni, vajjon a főszámvevő által tulzoltan felvett szükségleti tételek nem redukálhatók-e oly mértékben, hogy a közigazgatás menete — természetesen szem előtt tartva a város fejlődését — még se szenvedjen hiányt.

Mint említettük, a jövő évi szükséglet 250,199 koronával emelkedett az 1908. évihez képest. Ezt a felülnő nagy összeget a közbiztonság fejlesztése, nyugdíjigények kielégítése, épület fenntartási költségek, közvilágítás, vízfogyasztás, utcafényezés, szegény, tanügy és irodai szükségletek folytonos és nagyarányú emelkedésével; teszi érthetővé és elfogadhatóvá a jelentés, amely leplezetlenül elmondja azt is, hogy ha rövidesen gazdasági bé jövedelmi források nem jelentkeznek, akkor csak nagyobb községi adóemeléssel lesz fenntartható a város háztartásának egyensúlya, már pedig a községi

adó tulajdonságára az ingatlanok elértéktelenedését, az egyéni tevékenység megbénítását, az ottantól való elidegenedést és a lakosság elszegényedését vonja maga után.

A költségvetés szükségleti része 13 elmeresedik. A közigazgatás költségei 11 600 koronával emelkednek, mert a nyugdíjalap ennyi hiányt mutat fel.

A közrend és közbiztonság címén beállított szükséglet 28,400 korona emelkedést tesz szükségessé, mert a hadőrség létszámát szaporítják, az épület fenntartás megdrágult, a közvilágítás bővült és az önkéntes tűzoltói kar városi segélyezése 1000 korona emelkedést tesz szükségessé.

A közegészségügy 3600 koronás új terhet ró a városra.

A szegényügynél 3000 koronával kért többet a tanács mint tavaly.

A legsúlyosabban nehezedik a város lakosságára a városi állami feladatok képező tanügyi kiadások fedezése. Az összes szükségletnek egy ötödét a tanügy emésztí meg és a pótlóval fizetett költségvetési hiánynak, a 786000 koronának felét erre a célra kell fordítanunk és már az idén is személyi és dologi szükségletei ennek a címnek 25,300 koronával emelkednek, amibe még niacs beleszámítva a 86,982 korona emelkedés, amely azáltal keletkezik, hogy a mindig passzív landjalap a házipénztárba olvad be.

A város kulturatívóját a kézművelődés támogatásának kellene bizonyítania, de azt látjuk, hogy noha a jövő esztendőben erre a célra 11,800 koronával többet fogunk kiadni, mint tavaly, ezért csak a vezetés töltözésének javítását kapjuk és a világítás villanyra való kicserélése emésztí meg az elég tekintélyesnek mondható összeget.

Az autobuszok, az egyre terjedő aszfaltozás 26,156 koronával szaporítja a közigazdasági rovat kiadását.

A város tulajdonában lévő épületek fenntartási költségei az egész vonalon emelkedtek és így a magángazdaság cím szükséglete jelentékeny emelkedést mutat, mert a tapasztalat azt bizonyítja, hogy az épületfenntartási költségeknek irreális beállítás az egész előirányzatot illuzóriussá tette. 16,242 koronával irányzott elő többet a költségvetés, mint a múlt évben.

Aradváros kölcsönökből él és mindazok a létesítmények, amelyekkel büszkélkedni szoktunk, a bankok pénzén létesül, amelyért drága kamatokat vagyunk kénytelenek fizetni. 1909. évben 1,722.000 korona tőke többlet után fizet a város kamatot, mint eddig. — Ebből 935.000 korona tőke után fizetendő kamatot az államsegély fedez ugyan, de viszont — mint már megírtuk — ennek fejében a tanügyi kiadások emelkedtek.

Apponyi a királynál. Fővárosi tudósítónk táviratozza: Apponyi Albert gróf kultuszminiszter ma egy óráig tartó magánkérdegetésen volt a királynál. Apponyi a királynak a katolikus autonómiairól referált.

Apponyi beszámolója. Apponyi Albert gróf kultuszminiszter október 18-án mondja el Jászberényben beszámolóbeszédét, melyen minden valószínűség szerint nyilatkozni fog a nagy politikai kérdésekről is, melyek elintézése a koalícióra vár. Hisz színt Apponyi bőven foglalkozik a fuzlóval.

A Boros Béni-téri nagy tűz.

A hatósági vizsgálat.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 29.

A szombat éjjeli nagy tűzkatasztrófa ügyében ma tartották meg a hivatalos tűzvizsgálatot. A bizottság két és fél órán át tartó helyszíni szemle alkalmával bejárta az egész Laendler-féle fatelepet. A telep még ma is a legborzasztóbb pusztulás képét mutatta s az épületek beomlott teteje, a kiégett föld, a mindent elborító hamu és pernye fogalmat nyújt arról a katasztrófáról, amely ott lejátszódott.

A bizottság, amelynek tagjai Török Lajos rendőrfogalmazó, Szlankovics Milos tűzoltóparancsnok, Naethnébel Ödön mérnök és Mittler Izidor dr. ügyvéd voltak, először a tűz keletkezésének helyét állapította meg. Az éjjeli őr, Mikolaj György vallomása adott erre nézve legtöbb fölvilágosítást. Az éjjeli őr vallomása a következő:

— Szombaton éjjel szokás szerint kötelességemhez híven bejártam a telepet és pedig a következő sorrendben: Először a kapunál voltam, aztán eimentem a gépház lakásához, ahonnan a gépház padlására másztam föl itt körülnézve mit sem észleltem s ezért pár pillanatra vissza mentem a kapuhoz tértem vissza. Allig tettem egy pár lépést, amidőn a hátsómögött a gépházból gyanús ropogást hallottam. Visszatekinttettem és láttam, hogy az első fűrészsoba és a gépház fölött lévő padlás részén ég s onnan láng és füst tör elő. Azonnal a telepen tartózkodó tisztviselőhez futottam, felköltöttem őt és jelentettem a tüzet. Aztán a munkásokat és a gépészt felköltöttem föl.

Az éjjeli őr elbeszélését megerősítette Ujházi rendőrnek vallomása is. Ez is a padlásnak jelzett részén látta először a tüzet.

A tűz keletkezésének idejére nézve megállapították, hogy a tűz fél kettőkor tört ki. Ez a körülmény az őr, a rendőr vallomásából és az őr ellenőrző órájának szalagjáról állapítható meg. A bizottság kitértekezett annak vizsgálatára is, hogy ha a tűz fél kettőkor tört ki, miként történhetett az, hogy a rendőrség és tűzoltóság csak két óra egy perccel kapott értesítést. Ez a tűz lefolyására nézve sajnálatos dolog úgy eshetett meg, hogy a tisztviselő és a munkások felköltetésük után először a tűzoltásához siettek és addig is, míg az éjjeli őr az irodáig jutott, hogy a tisztviselőt felköltötte s a rémület okozta feletlenség miatt is, hosszabb idő telt el, míg a tűzoltóságot a telepre értesítették.

A tűz keletkezésének okára nézve a bizottság abban állapodott meg, hogy az nem lehet más, mint *vosszakaratu gyújtogatás*. Ezt a feltevést az az okolja meg a bizottság, hogy a kaput rendszeresen bezárták és a gyár péntek délután a nem volt üzemből, a gépeket nem fűtötték s már péntek éjjel is ugyanazon a helyen, ahol a tűz kitört, a rendszeres vizsgálatot megtartották.

Most már a bűnügyi vizsgálatnak lesz hivatalos kiderítési, hogy ki a bűnös, vagy kik a bűnösök.

EGYESÜLETI ELET.

(*) Az aradi magántisztviselők egyesülete október elején angol és német tanfolyamot nyit, melyekre délután 1—2 óráig és este 8—9 óráig az

egyesületi helyiségben jelentkezéket előjegyzik. A tendij a jelentkezők száma szerint — minden esetre mérsékeltén — lesz megállapítva.

A királyi koronáért.

Ferdinánd fejedelem vágya. — A haragvó nagyhatalmak.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 29.

Ferdinánd bolgár fejdelmet, — ki nemrégén Budapesten járt — most csak egy gondolat bántja: mindenáron koronát szeretne a fejébe nyomni és azt akarná, hogy királynak kiáltsák ki. Már tavaly megrendelt egy párisi aranyművesnél egy koronát. Az aranyműves el is készítette, Ferdinánd meg is kapta, — de még máig sem fizette ki.

— Majd, ha hasznát veszem, akkor kifizetem! — gondolja magában.

Most azután hasznát akarja venni. A bécsi Kóburg-palotában ugyanis vasárnap *nagyfontosságú tanácskozás* volt. Ferdinánd bolgár fejedelem, aki inkognitóban időzik Bécsben, magához hívatta Szófiából Malinov miniszterelnököt és Naksef kereskedelmi minisztert. A két bolgár miniszter nagy titokban érkezett Bécsbe és a tanácskozás után, melyen Sarajov bolgár diplomáciai ügyvivő is résztvett, azonnal visszautaztak Szófiába. Ferdinánd fejedelem pedig Párisba utazott.

A tanácskozás természetesen arról folyt, hogyan lehetne Ferdinándot királylyá proklamálni. A berlini szerződés hatalmai tudják már, hogy Ferdinánd fejedelem hozzájuk akar fordulni ebben az ügyben. Nem először tesz a bolgár fejedelem ily lépéseket. Tavaly is közvetítésre kérte föl az angol királyt, aki előtt kifejtette, hogy Bulgária belső békéjét csak úgy tarthatja fenn, ha a *fejedelemség függetlenségét proklamálni tudja*. Ugy Edvárd király, mint a mi uralkodónk, akihez hasonló kéréssel fordult Ferdinánd fejedelem, azt a tanácsot adták neki, hogy az akkori viszonyok közt *tartózkodjék szándéka kivételétől*.

A fejedelem erre kijelentette, hogy eláll törvénytől. Mindkét uralkodó azonban biztosította őt afelől, hogy bölcös mérséklete és okossága *alkalmas viszonyok közt el fogja nyerni jutalmát*.

Valószínű, hogy ma a fejedelem egyelőre megelégednék azzal, hogy ha a hatalmak annyit megengednének neki, hogy körjegyzékben tudassa a fejedelemség közjogi helyzetének rendezését. Bulgária egyelőre fejedelemség maradna és a fejedelem sem proklamálná magát királynak.

Ferdinánd fejedelem törekvéseinek különösen Anglia és Oroszország állja útját. A londoni lapok most azt hirdetik, hogy Bulgária mozgolódása mögött *osztrák-magyar intrika lappang*. Az orosz kormány és sajtója szintén erősen elítéli Ferdinánd törekvéseit.

Nagy konfliktust idézett elő ezeken kívül a hatalmak között a keleti vasutak ügye. Egy vasuti sztrájk következtében Bulgária megszállta és hatósága alá kerítette a keleti vasutaknak Ruméliába eső részét és dacára a porta felszólításának, nem hajlandó azt kezéből kiadni. Anglia és Oroszország hevesen tiltakozik a balkán béke ilyen megbontása ellen, de még remélik, hogy sikerül ez ügyben békés megoldásra jutni.

A választójog hullámai.

A pártok és a plurálitás. — A király és Andrassy.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 29.

Hogyan fogadják az egyes politikai pártok a plurálitást? Erre a kérdésre akarnak válaszolni az alábbi impressziók, melyeket fővárosi munkatársunk a pártok hangulatáról szerzett.

A függetlenségi párt.

A koalíció többségét képező függetlenségi párt zöme már megbarátkozott a plurálitás eszméjével. Csak egy kis része — ez is gyengén — hangosítja, hogy a függetlenségi pártnak, mely mindig az egyenlőség elvét vallotta, nem szabad est az antidemokrata javaslatot megcsavarni. Ezzel szemben a pártban olyan hangok is hallatszanak, melyek sokalják azokat a koncessziókat is, melyeket Andrassy a munkásoknak tesz. Így például nem tudnak megbarátkozni azzal, hogy két szavazata legyen olyan munkásnak, aki öt évig dolgozik ugyanazon gazdánál. Zokon vessik a függetlenségi pártiak még azt is Andrassytól, hogy a kerületek beosztásából most még mit sem árul el és hogy ez iránt „információn” járó képviselőkkel se Andrassy, se Hadik szóba se akarnak állani.

Az alkotmánypárt.

Az alkotmánypártban, mint az természetesen található — nagyon meg vannak elégedve Andrassy reformjával. Azt mondják, hogy Andrassy jobbat nem találhatott volna ki. A plurálitás szerintők egyrésztől megvédi a magyar szupremáciát, másrésztől pedig eléget tesz a paktum ama követelményének, hogy a választójog általános legyen és hogy a választók száma elérje azt a számot, melyet a Kristóffy javaslata kontempált. Ualnak az alkotmánypártban arra is, hogy hiszen a Kristóffy-féle javaslat is az írás és olvasáshoz kötötte a szavazati jogot, mint az Andrassy-féle, csak hogy ez utóbbi még tovább megy, mert 1,200,000 analfabétának is választójogot ad.

A néppárt.

A néppártban a nézetek a választójog reformot illetőleg megoszlanak. A párt egy része a plurálitásért egyáltalában nem tud lelkesedni és azt a kormánynak súlyos hibául rója fel. Azt mondják, hogy az alsó nép rétegeiben elkeseredést fog szülni az, hogy az intelligensebb és gazdagabb osztályban két és három szavazattal rendelkeznek, már pedig egyik pártnak se érdeke, hogy a nép széles rétegei fő elforduljanak. A néppárt, mely mindig a választójog kiterjesztése mellett foglalt állást, nem fogadhat el olyan javaslatot, mely a szavazati jog gyakorlásában egyenlőtlenséget statuál. A néppárt egy másik része, mely Zichy Adárgót miniszterre esküszik, meg van elégedve Andrassy javaslatával és kész az megcsavarni.

A néppárt különben nagyban készül a jövőbeli harcra. A párt által alakított kecskeméni szociálista szövetségnek eddig 120,000 tagja van. Most folyik a helyi bizottságok organizációja. A szövetség a jövő héten minden faluba, ahol katolikus pap van, tanfolyamokat fog nyitni felnőttek számára. Itt az írás és olvasni nem tudókat ingyen fogják tanítani.

A király és Andrassy.

Jól informált forrásból jelentik, hogy amikor Andrassy gróf legutóbbi audienciáján az uralkodóval megismertette javaslatát, Ferenc József így szólott:

— Én ezt az egyenlő és titkos választói jogot kissé kevésbé látom egyenlőnek és titkosnak. Mindenesetre kísérelje meg a hargulatkeltést az érdekében. De az utolsó szót még nem mondom ki.

Andrássy egyelőre ennyivel is meg volt elégedve, végleges tervezetét azonban mindmáig nem mutatta be a királynak s így az előzetes szentesítés meg sem lehet. Most tehát minden azon fordul, hajlandó-e az uralkodó az összes függő katonai kérdések kedvező elintézése fejében szankcionálni a reformot. A kormány az alsó, értsd a parlament és az ország ellentállásától nem fél, csak a koronától. Andrássy ugyanis ismételtén kijelentette, hogy javaslatával áll vagy bukik. A helyzetet most még a trónörökös is komplikálhatja. Ferenc Ferdinánd főherceg csütörtökön érkezik Budapestre s neki is lesz szava Andrássy előterjesztéséhez.

Kragujevics pénze.

Az áruló kölcsön.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, szeptember 29.

A bécsi merénylet csapdába juttatta Kragujevics Spázót. Egymás után kerültek napvilágra a gonosztettek, amelyeknek minden valószínűség szerint ő a szerzője. Lakásán is felforgattak mindent. Írásai között találtak három képes levelező lapot, amelyeknek aláírása *Nikolics Brankó* volt. A nyomozásnak annyit sikerült is megállapítani, hogy Kragujevics barátai között tényleg szerepelt valami *Nikolics* nevű.

Az újabb nyomozás most ezeket állapította meg:

Az elmúlt év őzén *Nikolics Brankó*, aki szintal illetőségű, Budapesten járt. Itt esett meg, hogy mikor nagy társasággal ebédelt egyik fővárosi restauráción, az asztalhoz jött az akkor még „közönségesen” álló Kragujevics Spázó is. Előddig nem ismerte *Nikolics*-ot, a társaságban azonban voltak ismerőssel. Bemutatkozott s helyet foglalt az asztalnál. Fekete ruhát rendelt s néhány perc múlva távozott. Jőre már nem is beszélgetett *Nikolics Brankóval*, talán egy-két szót váltottak.

Nikolics az év januárjában Berlinbe ment át. Juliusig időzött a német császárvárosban. Az első napokban történt, hogy az utcán találkozott Kragujevics Spázóval. Annyira futólagosnak tartották az ismeretséget, hogy egyik sem nyult a kalapjához. Napokkal utóbb a Tiergartenben ismét szembe találkoztak. Most nem térhetek ki a köszönés elől, meg azután idegen városban, ismeretlen emberek között jól esik mindenkinek, ha hozzátársa akad. Szóba ereszkedtek, sőt másnapra találkát adtak egymásnak Berlinben a Viktória kávéházban. A kávéházban mindössze talán háromszor jöttek össze. Néhány percig itt időztek, aztán elváltak.

Később Kragujevics újra összejött vele a Viktória-kávéházban, sőt egyizben fürdeni kívánta ismerősét. A kirándulás azonban rossz idő miatt elmaradt.

Igen érdekes, a nyomozást nézve jelentős epizód történt itt kettőjük között. *Nikolics*-nak költözés közben elveszett 100 márkája s abba a kellemetlen helyzetbe jutott, hogy addig nem volt pénze, amíg otthonról nem küldenek. Elpanaszolta a baját Kragujevicsnek, aki felajánlotta erre pénztárcáját. *Nikolics* ezt rem vette igénybe, másnap meg is jött a pénze. Ez a pénzkölcsönfelajánlás 27-én történt, Engel

meggyilkolása után hat nappal. Kragujevics vallomásaiban azt állította, hogy abban az időben nem volt pénze, *Nikolics* szavai azonban rácsúfolnak a gonosztevőre. Kétségtelen, hogy aki nagyobb kölcsönöket ajánl föl, annak pénze is van. Egyébként *Nikolics* szerint rendszeresen nem sok pénze volt Kragujevicsnek.

A zenetanár nő szerelme.

„Csak párosan szép ez az élet. . .”

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, szeptember 29.

A varáskeringő bájos dalának első sorával indokolta meg regényes cselekedetét az a budapesti szép fiatal művészlány, aki a napokban elűnt a fővárosban lakó szüleinek lakásáról. A kisasszony szerelmes lett egy első keru iparossegédbe, akiknek a tekintete sok gyönyört sejtetett és elutazott szive bálványával. Most a budapesti rendőrség hivatalosan körözi a szerelmes párt, akinek regényes hisztóriájáról ezeket jelenti fővárosi tudósítónk:

A rendőri sajtóiroda hivatalos kiadása szerint tegnapelőtt nyomtalanul eltűnt *Fogarassy Irma* 24 éves ének és zenetanár nő, aki *Fogarassy Károly* budapesti tisztviselő leánya. A kisasszonyt fővárosszerte ismerték, mert gyakran szerepelt a koncerteken s tudásával már régen főtűnt a budapesti művészkörökben.

Néhány nappal ezelőtt egyik barátjának bejelentette, hogy el fog utazni Szeghalomra a rokonaihoz, de a szülei nem akarja közölni tervét, mert azok bizonyosan elleneznék azt, hogy egyedül menjen. A barátja rosszat sejtett és azonnal megmondta a művésznő tervét a szüleinek, akik tegnapelőtt reggel kérdőre vonták leányukat. Ez kissé megdöbbené, amikor az anyja megkérdezte tőle:

— Tulajdonképpen miért akarsz Szeghalomra utazni?

— Mert meguntam a fővárosi zajos életet, — mondta a leány, — talán pihenni szeretnék és a rokonoknál föllelhetem a pihenést.

A művésznő szülei beleegyeztek az utazásba, mert úgy láták, hogy a leányuk tényleg ideges. Még tegnapelőtt este kikísérték a vonatba, ahol megváltották neki a Szeghalomra szóló jegyet.

Ma már írtak is szeghalomi rokonuknak, akiknél a leány hogyléte fölö tudakozódtak. Alig adták föl a levelet, amikor a postás levelet kézbesített nekik. Ezt *Irma* leányuk írta a vonatról. A levél bélyegzője legalább ezt árulja el. A koncertező kisasszony azt írja a szüleinek, hogy ne keressék őt, hidda is kutakodni, mert ő jól elrejtőzött a világtól, de nem egyedül.

Elmondja, hogy ugyancsak a vonattal, amelyikkel ő ment, elutazott *Golof István* budapesti esztorgályossegéd, akit ő már régen szeret s akivel a szökést előre kieszelték. *Golof* a kisasszony régen ismerhette, mert ugyanabban az udvarban, a Rákos-utca 18. számú házában dolgozott az is, ahol a leány szülei laknak. Az iparossegéd jó megjelenésű és szép külsejű fiu, akinek eddig nagy szerencséje volt a nők körül.

Az énektanár nő levele végén azt mondja, hogy nagyon szereti a fiút, akivel együtt akar élni, mert — mint a dal is mondja — csak párosan szép ez az élet. Eppén ezért — folytatja tovább a leány a szüleihez intézett levélben — ne is haragudjatok rám a cselekedetemért, mert egy művészlánynak meg lehet bocsánni az ilyen regényes lépést is.

A budapesti rendőrség most mindenfelé kerestetli a szerelmes párocskát. A leány ugyanis ezer koronát vett magához, amely a szüleitől volt.

Leányok a színházban.

★

Allandó gondja a mamáknak, hogy leányukat mikor vigyék magukkal a színházba és mikor hagyják otthon. Figyelemmel olvassák az új darabok ismertetését és gondosan választják meg azokat a műveket, amelyek véleményük szerint leginkább megfelelnek a fejlődő leánylélek gondolatvilágának. Ismertem egy epés kedvű agglagényt, aki azt tartotta, hogy a leányokat egyáltalán nem kell színházba vinni. A legártatlanabb szindarab is csak érett embereknek való s a legjobb esetben haszontalan, fantasztikus ideákkal tölti meg a leányok fejét. Általában véve a sikamlós tárgy, merész feldolgozású darabokat törülni kell a leányok műsoráról. Ovják őket az érzékiség, a reális szerelem jegyében álló, bármily magasröptű és nemes színvenalú művektől is és ott, ahol a valóságból, az életből vett anyagot formálja meg művészi formában az író, nincs helye a leányoknak, az általánosan elterjedt nézetek szerint.

Ez a sokat élt emberek szempontja, akik tapasztalataik árán élestedt látásukkal mindent megítélik a veszedelmet, ami fölött vakon haladna el az, aki kevesebbet ismert még a valóságból. Elvisszik ellenben a leányokat szentimentális, érzélgős darabokba, kábéjós mesadrámákba, olyan világokba, melyek nem léteznek s amiket csak egy egy kiváló ember ragyogó képzelete varázsol élénk. Olyan darabokba, amelyek tele vannak illendő szerelemmel, önfeláldozással s amelyekben a leggonoszabb intrikus is inkább ölni kész, vagy bármely más gasságot elkövet: de semmire se fogad hölgyeket a lakásán.

Pedig sokszor éppen a legnemesebb, legszébb és legtökéletesebb műgött leselkedik a fejletlen leánylélekre egy másik, talán még sokkal nagyobb veszedelem. A lelke telezsza magát ábrándokkal, illuziókkal, agyvelje grandiózus gondolatokat fogad magába, amiket meg nem ért és meg nem emészt.

Nemrégiben Párisban az Ember tragédiáját néstem meg. A nézőtér tele volt fiatal leányokkal. Es visszaemlékeztem rá, hogy egykor eegem is, mint gyermeket, elvitet ebbe a káprázatos mesevilágba, ahol ideális javakért küzd az ember. S az a sok fiatal leány csillogó szemekkel hallgatja végig ezt a csodát, világtájdalomtól átitatott, gyönyörű költeményt, mely oly mélységesen szomeru mégis: hiszen ideális képében is az emberi törekvések gyarló hiúságát mutatja meg. Ceupa nagy eszme meggyarazata az egész cselekmény: tehát az ifjúságunk való, — így okoskodnak az emberek. Es nem gondolják meg, hogy azok a leányok, akik az ideális, az erős, a hatalmas férfit látják ebben a tündérvilágban, azt fogják keresni az életben is.

Nem veszedelmes elfeledítés ez a mi, sajnos, oly józan világunkban modern és hétköznapi gondolkozású emberekből álló társadalom egyik legfontosabb alkatrésze, a nő szellemi nevelésének? Modern életet élünk, ugyebár? Tisztában vagyunk vele, hogy az ábrándok és illuziók szükseggé váló elfoglalása mindig bizonyos károsítást visz az életlen szívébe. Nem inkább vértelni kellene-e a leányt a képzelt szerelem álképe ellen, a házasság alkalmával okvetlenül bekövetkező kötségbejött csalódás ellen? Csak az érett ember tudja élvezni a színházban az ideálmus játékát, az életlen megszédül tőle s a

mindennapi élettől is várja az ideális, nagy, örök értékeket, — örökké hasztalanul. És szüntelen vészedelemesek a naiv, érintetlen leánykedélyre nézve a szentimentális, érzelgős darabok is. Már valami transcendentális szerelmi vágyat ébresztenek benne. Az ifjúság ugyanis hajlik az ábrándok, a szép hasugságok felé. Vannak, akik azt mondják: ez az élet tavaszának legfőbb áldása. De csak kérdezzék meg a csalódottakat, kérdezzék meg azokat az asszonyokat, akik örök szerelem és ideális érzések rézsás illuzióival mentek az oltár elé: minő rettenetes lelki rázkódtatások árán ébredtek a visszatassító valóságra.

A leányoknak az életet kell megmutatni. Nem a legszűkebb, leghitványabb oldalait, de nem is poétikus képtelenségeket. Hadd tanulja meg, hogy nyitott szemekkel nézzen körül és akkor értékelni fogja azt, amit a valóság nyújtani tud. Nem kell féltetni az ifjúság idealizmusát. A reális gondolkodásu leányban is marad valami a nagy tiokból, mely nem egyéb, mint kifejtett és fejletlen érzések, gondolatok összetétele: az ember.

★

Asszony, kártya, pezsgő.

Egy könnyelmű fiatal ember öngyilkossága.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 29

Egyik budapesti pályaudvar perronján ma délelőtt öngyilkosságot követett el egy gazdag vidéki gyáros fia. Tragédiája akkor kezdődött, mikor könnyelmű életmódja miatt elvesztette apja támogatását. Ekkor gazdagon megnősült, de ezt a pénzt is elköltötte szenvedélyeire: színéaszónőkre, kártyára és mulatozásra. Ilyen élet nem is végződhetett másképp, mint gyilkos revolvergolyóval.

Az öngyilkosságról fővárosi tudósítónk ezeket táviratozza:

Veisz Zsigmond léval származásu fiatal ember a nyugati pályaudvar perronján ma délelőtt öngyilkossági szándékkal golyót röpített agyába. Az öngyilkost be szállították a Rókus-kórházba, ahol rövid szenvedés után meghalt.

Veisz Zsigmond egy léval dúsgazdag szeszgyárosnak fia. Végtelenül költséges életmódot folytatott és dacára apja intelmeinek, családja figyelmeztetésének, rövid néhány esztendő alatt több mint száz ezer forintot költött el színéaszónőkre, kártyára és pezsgőre. Apja az utóbbi időben már alig érintkezett vele. Azt tanácsolta fiának, hogy nősüljön meg, hátha akkor megváltozik életmódja. A fiatal ember erre meg is nősült és feleségével 200.000 korona hozományt kapott. A házasság után néhány hét múlva azonban hirtelen eltűnt lakásáról. Feleségének egy levelet hagyott, melyen ez a néhány szó állott:

Nem való vagyok férjnek, Isten veled!

Utazom Amerikába.

Apja azonnal utána utazott fiának, akit Brémában utól is ért. Hasznosra, de ő ekkor sem változott meg. Tovább folytatta költséges életmódját és nyakára hágett az egész hozományának. Mivel apja ekkor már minden segítséget megtagadott, Veisz Zsigmond elutazott Budapestre, hogy ott valami állás után nézzen. Miker a fővárosba érkezett, a pályaudvaron találkozott Földes Gyula dr. fővárosi ügyvéddel,

egy régi barátjával. Elpanaszolta neki sorsát és kért tőle négy koronát. Földes adott neki és Veisz ekkor ezzel vált el tőle:

— Köszönöm a négy koronát. *Allásért folyamodtam; ha nem kapom meg, főbelövöm magam!*

A pályaudvarról a „Páris” szállóba ment, ahol már várta egy folyamodványára érkezett elutasító válasz. A kétségbeesett ember ekkor visszament a nyugati pályaudvarra és annak perronján forgópisztolyával, melyet valószínűleg a kapott négy koronával szerzett, főbelötte magát. Haláláról táviratiag értesítették feleségét és apját.

Ha az ezredes ur haragszik.

Miért maradt el a katonai lóvásár? —

Oh, az az átkozott gyomorhaj.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 29

Különös eset történt a legutóbbi vásárnapon az aradmegyei Szépfalu községben. Az esetet valósággal humorosnak lehetne mondani, ha abból számos emberre kár nem háramlott volna. A községben vasárnapra katonai lóvásárt hirdettek, amelyre a környékbeli falvakból, sőt a szomszédos Tamesmegyéből is igen sok gazda hozta el lovait. A katonai lóavató bizottság elnöke — egy ezredes — azonban nem volt megelégedve a községi nagykorcsma kosztjával és bántotta, hogy a falubeliek parasztkocsit küldtek érte a közeli Hidegkutra. Ezek miatt *haragosan kijelentette, hogy nem vizsgálja meg a lovakat.* Hiába kérték a nagy számban egybegyűlt gazdák, hogy tartsa meg a vásárt, mert nekik tetemes költségbe került a lovak elhozatala, az ezredes ur nem tágitott és a vásár elmaradt.

A furcsa ügyről itt következik tudósításunk:

Szépfalu községben vasárnapra lóvásár volt kiűzve. A vásáron igen sok gazda jelent meg, akik körülbelül kétszázötven lovat hoztak magukkal. Jákey ezredes, a ceglédi katonai lóavató bizottság elnöke, akit Aradon általában ismernek egy katonai állatorvos és egy számízt kíséretében a közeli Hidegkuta községben idősött, ahova Szépfalu előjárósága közönséges parasztkocsit küldött érte. Az ezredes hangosan méltatlankodott a parasztkocsik eme eljárása miatt. Amint a községbe érkezett, a nagykorcsmába hajtatott, ahol valami harapni valót kért. A korcsma egyszerű kosztja azonban nem islett az ezredesnek, aki úgy látszik gyomorhajos lehet. Jákeyt a kocsi-ügy meg a rossz koszt roppant felbőszítette s kategorikusan tudtára adta a gazdáknak, hogy ő semmiféle lovat meg nem néz és nem vásárol.

A jelenének tanui voltak Gyika Elemér a lótenyésztési bizottság elnöke, Sármezey Árpád szépfalusi földbírtokos és Csenkey Károly ujaradi állatorvos, akik a gazdákkal együtt kérték az ezredest, tartsa meg a vásárt, mert különben a lovak tulajdonosai nagy kárt szenvednének. Az ezredes azonban hajthatatlan maradt és kért, hogy a községből nyomban eltávozhasson.

Mikor a gazdák látták, hogy az ezredes nem tréfál és a bizottság nem fog hozzá a lovak megvizsgálásához, maguk is dühbe jöttek és kijelentették, hogy a *bizottságnak nem adnak kocsit az elutasásra.* Ugy is történt. Az ezredes előbb kéréssel, majd fenyegetéssel próbált kocsit hozni, pénzt is ígért, de a falubeliek semmi áron sem voltak hajlandók az ezre-

des eltávozását lehetővé tenni. Végre Sármezey Árpád földbírtokos segítette ki a bajból a bizottságot az által, hogy előzékenyen saját fogatát ajánlotta fel. Így azután Jákey ezredes és a bizottság többi tagjai ott hagyhatták Szépfalut, a gazdákat és a lovakat.

A megkárosodott gazdák, akiknek az ezredes gyomra szép pénzükből került, erősen sugóldak és kijelentették, hogy többé nem viszik a lovakat a katonai bizottság elé vásárra.

Csalással vádolt szállótulajdonos.

Följelentés az aradi ügyészségnél.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 29.

Nemrégben megirtuk, hogy egy fővárosi nagykereskedő csődöt kért az aradi törvényszéknél egy volt helybeli szállótulajdonos és neje ellen, a bíróság azonban a kérvényt alaki okokból elutasította. Két nap múlva a budapesti cég jogi képviselője újból beadta a kérvényt s ezuttal csupán a férj ellen kérte a csőd elrendelését. A törvényszék ez újabb kérvényt még nem tárgyalta, de az ügy a mai nap folyamán szenzációs fordulatot vett. Tegnap délután ugyanis Aradra érkezett egy fővárosi hitelszövetkezet ügyésze és a pénzüintézet képviselőjében *csalás miatt bűnvádi feljelentést adott be a volt szállótulajdonos ellen az aradi ügyészségnél.*

A feljelentés szerint az illető szállótulajdonos a budapesti VII. kerületi polgári kölcsönös segélyszövetkezet mint szövetkezetnél 10.000 korona váltókölcsönt vett fel. A váltó lejárt s a szövetkezet felszélította adósát a fizetésre, de a szállótulajdonos nem fizetett. A pénzüintézet ekkor végrehajtást kért ellene és mivel az adósnak akkor még egy felvidéki nagyobb városban előkelő szállodája s kávéháza volt, megbízott egy ottani ügyvédet a végrehajtás eszközésével.

Mikor a szállótulajdonos erről értesült, nyomban felutazott Budapestre, felkereste a szövetkezet igazgatóságát, s arra kérte, függesszék fel egy-két hétig a végrehajtás foganatosítását, *és a követelést időközben rendezni fogja.* A bank készséggel beleegyezett a végrehajtás felfüggesztésébe és megadta a kívánt halasztást is.

A szállótulajdonos azonban, — mint a feljelentés mondja, — néhány nap múlva 116.000 koronáért eladta szállodáját és kávéházát, amelyet semmi esetre sem vettek volna meg, ha a szövetkezet követelése erejéig az ingóságokat lefoglalta volna. Mivel a volt szállótulajdonos ezután sem elégítette ki a hitelező pénzüintézetet, ennek nevében Barabás Elemér dr. budapesti ügyvéd, a szövetkezet ügyésze ma délelőtt feljelentést adott be ellene a Btk. 386. § a alapján csalás miatt, mert — mint a törvény mondja — „oly célból, hogy hitelezőit megkárosítsa, a bekövetkező hatósági végrehajtás előtt vagyonához tartozó értéktárgyakat elidegenített.”

Valószínű, hogy a feljelentett adós sietni fog a kínos ügy gyors rendezésével, mert az esetben, ha időközben elrendelik ellene a csődöt, a mainál kissé kellemetlenebb helyzetbe jut. Ha ugyanis a volt szállótulajdonos az ügyet a szövetkezettel rövidesen rendbe nem tudná hozni, hosszadalmas bűnvádi eljárás következne.

rás indulna meg ellene. Hogy milyen eredménnyel, az természetesen kétséges. De megtörténhetik az is, hogy az aradi törvényszék a budapesti nagykereskedő kérelmére elrendeli a csődöt a volt szállótulajdonos ellen. Ez esetben a szövetkezet csalárd bukás büntette miatt emel vádat adása ellen.

Barabás dr. ez ügyben a holnapi nap folyamán érintkezésbe lép Nagy Sándor dr.-ral, a szállótulajdonos jogi képviselőjével és ha sikerül békés megállapodásra jutni, vissza fogja vonni a feljelentést. Ha nem tudják simán elintézni a dolgot, úgy a bűnvádi eljárás tovább folyik. De, hogy beigazolódnak-e a följelentő szövetkezet vádjai, azt nem tudjuk. Annak a korrekt szállótulajdonosnak a multja kizártnak mutatja azt, hogy a cselekményt tényleg rosszakarattal követte el. Valószínű, hogy a szövetkezet a szállótulajdonos feledékenységét kissé tulszigoruan akarja magyarázni.

Önagsága fürdőkádjá.

— Jelenet a tárgyalóteremben. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 29

Pikáns ügy került ma egy aradmegyei járás bíróságnál tárgyalás alá. Egy bádogos mester beporított egy előkelő hölgyet, hogy a fürdőkádat, amit nála rendelt, nem akarja kifizetni.

A panaszos előadta, hogy a hölgynek rendszerint hazaszállította a kádat, ami éppen úgy volt megcsinálva, ahogy megrendelték. Dacára ennek, a rendelő nem akarta átvenni, sem pedig kifizetni. Kéri, hogy marasztalja el a járásbírság az alperest a kád megfizetésében.

A hölgy felé tekint a járásbíró és kérdi:

— Hát miért nem akarja nagysád a kádat kifizetni?

— Mert nem jó, kérem — válaszolja a hölgy

— Miért nem jó?

— Azért, mert nem úgy van elkészítve, mint ahogy rendeltem. Elfuserálta a bádogos.

— Hogy-hogy?

— Hát úgy, hogy stük az a kád, vagyis kicsi és rövid. Nem férek bele.

— Nem áll, kérem, — szól közbe a bádogos. A kád jó és nem is rövid, tekintetes járásbíró ur.

— Kérem, ilyet ne mondjon, pattog a hölgy a bádogosra.

— De mondom, tudja, mert a nagysága bele fér abba a fürdőkádba

A bíró haragosan szól:

— Ne vitakozzanak, mert ezzel nem megyünk semmire. Lássuk, milyen hosszú az a kád?

— Oh, éppen elég hosszú a nagyságának. Mindjárt be is bizonyítom, ha a bíró ur megengedi.

E szavakkal kiszól az ajtón:

— Jóska!

Jóska egy új fürdőkáddal a hátán bejön és leteszi a földre. A bádogos a bíróhoz fordul:

— Ez az kérem. Hát nem fér ebbe bele a nagysága?

— Nem, — válaszol rá a hölgy.

— Kérem, legyen szives a kádat — fölfelé állítani, — mondja a bíró — mindjárt meglátjuk.

A hölgy azonban ezt már nem várta be, hanem belengrott a fürdőkádba és onnét mondta:

— Látja bíró ur, hogy nem férek bele?

— Oriási tévedés, — kap a szava után a bádogos. — A nagyságán kalap, cipő és ruha van. Így nem szoktak fürödni. Vessék levetni a ruhát, akkor majd belefér.

A hölgy pironkodva szabódott a kísérlet ellen. A bíró azonban e nélkül is belátta, hogy az urinó a sérelmes kádba ruha nélkül tényleg beleférne és így elmarasztalta őt a fizetésben.

Baloghy Imre meghalt.

Az öngyilkos utolsó levele.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 29

Hamarabb mint hitték, nem is egészen huszonnégy óra alatt befejeződött Baloghy Imre tragédiája. Tegnap délután négy órakor emelt fegyvert maga ellen a fiatal hivatalnok és ma délután két órakor az aradmegyei közpórházban belehalt sebébe.

A szerencsétlen ember halála mély részvétet keltett nemcsak tisztviselőtársai, az aradi pénzügyigazgatóság hivatalnokai között, hanem városzerte ismerősei és barátai sorában. Ha csak kissé tudta volna fékezni ideges, könnyelműségre hajló természetét, nem döntötte volna most mély gyászba családját és barátait, a kik valamikor jobb sorsot jósoltak a fiatal embernek.

Baloghy Imre, mint megírtuk, tegnap délután ágyában ülve lőtte mellbe magát. A golyó a negyedik és ötödik borda között hatolt testébe és befuródott a szerencsétlen ember tüdejébe. Orvosai azonnal felismerték a seb veszélyességét és beszállították Baloghyt a közpórházba, hol ápolására háziorvosa, Löwinger Miksa dr. ügyelt fel. A beteg az éjszakát elég nyugodtan töltötte. Reggel felé, mikor fájdalomai hevesebbek lettek, az orvos injekciót adott. Felesége majdnem állandóan mellette volt és többször beszélt Baloghyval, aki egész délelőtt eszméletlenül volt. Délben egy órakor a nagy vérzés következtében eszméletét veszítette és délután két órakor kiszenvedett.

Holttestét este neje kívánságára a Tabajdy-utca első szám alatti lakásába szállították s innen fogják eltemetni.

A temetés idejét még nem állapították meg.

Említettük tegnap, hogy Baloghy rövid halála előtt levelet írt szüleinek, akiket forrón szeretett, de akik meg gondolatlan dolgai miatt az utóbbi időben nagyon megneheztek reá.

A levél így hangzik:

Édes jó szüleim!

Megundorodva önmagamtól, hártalan könnyelmű cselekedeteim adják kezembe a pisztolyt.

Senkinek a világban eszébe ne merjen jutni, hogy Irmát gyanúsítsa.

Vele úgy bántam, hogy az borzasztó és hogy eddig éltem, csak neki köszönhetem. Áldja meg az Isten minden lépését.

Kis fiamat, leányomat ne hagyják el. Bocsásanak meg nagyon szerencsétlen fiuknak.

Arad, 1908. szeptember 27.

Baloghy Imre.

A megindító levélnek Baloghy feleségére vonatkozó részét a szerencsétlen ember életének utolsó ideje magyarázza meg. A szüleinek és önmagával meghasonlott ember az utóbbi időben rendkívül ideges, lobbanékony természetű volt s e miatt feleségének is igen sokat kellett szenvednie.

Szomoru tisztí vizsga.

A magyar nyelv kirekesztése. — Az írásbeli vizsga bajai. — Elbukott önkéntesek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 29.

Lapunk mai számában megírtuk, hogy a Nagyváradra koncentrált önkéntesek vizsgája már véget ért.

Tegnap délelőtt hirdették ki az önkéntesek előtt a tisztí vizsgák eredményét. Ez a katonai aktus nagyon szomoru és nagyon lehangoló volt. Olyan kellemetlen eredménnyel végződtek a vizsgák, amilyenre régóta nem emlékezünk. A tisztjelöltek már a vizsga lefolyásakor tudták, hogy többen nem nyerik el a hosszú kardot az év elteltével, de hogy olyan nagyarányu lesz a bukás, mint amelyet tegnap kihirdettek, arra ők sem voltak elkészülve. A tisztí vizsgán számosan buktak el a nagyváradiak közül azzal, hogy még egy esztendőre kell szolgálniok és számosan buktak el úgy, hogy a további szolgálat alól felmentetnek, de az őrmesteri rangot nem nyerik el.

Ezenek a megdöbbentő és szokatlan eredménynek többféle oka van. A vizsga maga is tele volt izgalommal és félelemmel, mert előzetes tapasztalatok napról napra, hogy az idén rendkívül szigorúsággal fogják mérlegelni az önkéntesek készütségét. Az aradi, nagyvárad és debreceni ezred önkéntesek vizsgáit s ezek közül a nagyváradiakat érte az a sajnálatos esemény, hogy az izgalmas vizsgálat után nagyarányu bukásokat kellett elszennvedniök.

A szóbeli vizsgálatokon az izgatottság még fokozódott. E eőt az volt a szokás, hogy azok, akik nem tudtak németül, magyarul feleltek. Az idén nem engedték meg. Mindenkinek németül kellett felelnie. Már pedig a nagyvárad önkéntesek nagyrésze alig tudott valamit németül, sőt igen sokan voltak közöttük olyanok, a kiknek a német nyelvről éppen hogy halvány sejtelmük lehetett. Természetes dolog, hogy ilyen körülmények között felelni sem tudtak. Pedig igen sok akadt, aki tudta volna az anyagot, csak hogy németül nem volt képes magát kifejezni. Hogy miért száműzték most a tisztí vizsgáról a magyar nyelvet, jóllehet máskor mindig lehetett felelni, azt sem tudja senki. Lehet, hogy Canke Rudolf vezérőrnagy intézkedett így, de lehetséges az is, hogy ez a német nyelvű vizsgáztatás felsőbb rendeltetire történt. Hogy a német nyelv követelése volt leginkább a sűrű bukások oka, azt valószínűvé teszi az, hogy az aradi önkénteseknek — akik a nagyváradiaknál felette jobban tudtak németül — a vizsga szépen sikerült, míg a német nyelvben járatlan nagyváradiak jórésze a vizsgákat nem tudta kiállani.

A szomoru vizsgálat eredménye a következő:

A nagyvárad 87-es önkéntesek közül még egy esztendőre szolgálatra köteleztetett: kettő, — további két hónapi szolgálatra benmaradt: egy, — a tisztí kardbajtól elesett: hét. Az elbukottak száma összesen tíz. A debreceni 89 esek közül bukkott: egy, a tisztí bajtól elesett: egy. Ezzel szemben 54 aradi önkéntes közül senkit sem tartottak vissza még egy évre s a tisztí rangot csak kettőtől tagadták meg.

A nagyvárad katonák közül elbukott tehát 80 százalék, az aradi katonák közül pedig alig 4 százalék.

Anarkista-gyűlés Budapesten.

Összeesküvés a spanyol király ellen.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 27

A spanyol királynak csütörtöki megérkezését szenzációs események előzik meg. Már megirtuk, hogy a fővárosi rendőrség több anarkistát köröz a dunántúli megyékben, ahol a spanyol király magyarországi tartózkodása alkalmával udvari vadászatokot terveztek. Az anarkisták aknamunkájáról most újabb hírek érkeznek. A budapesti rendőrség a múlt éjszakán két anarkistát tartóztatott le, ma este pedig egy nagyobb anarkista gyűlésnek jött nyomára.

Az anarkisták leleplezéséről és letartóztatásáról itt következik fővárosi tudósítónk távirata:

A spanyol király budapesti utazása alkalmából nagyarányú intézkedéseket tesz a rendőrség. A külföldön, különösen Olaszországban és Spanyolországban megmozdult minden valamire való anarkista, aki összeesküdött a koronás uralkodók ellen. Budapestre is több telegram érkezett, hogy Madridból és Rómából elűnt egy sereg veszedelemes ember, akik az anarkisták névjegyzékében nyilván vannak tartva. A budapesti rendőrség egy hét óta nap nap után rendesi a razziákat, különösen éjszaka, hogy megakadályozza az esetleges merénylet-terveket. Hogy pedig ez az elővigyázatosság nem fölösleges, mutatja a múlt éjszaka megtartott rendőri razzia eredménye. Két anarkistát fogtak el a keleti pályaudvarral szemben levő „Predál” szállóban.

Vermes József rendőrkapitány vezette a titkosrendőröket. Rabinson Jakab az egyik gyanús ember neve. Bácsból jött és a saját állítása szerint Budapesten keresztül Boroszlóba akart menni. Találtak nála különböző rajzokat, mintákat, amelyek mind egyike gépalkotású ábrákat. Sokkal féltelmesebb azonban a másik elfogott ember, Nasakov Nikoláj, akiről megállapította a rendőrség, hogy *be van vetve az anarkisták névjegyzékébe*. Az idáig légió tagja volt, azonban megszökött és egy ideig Olaszországban járt. Most jött Budapestre. Sőtén a „Predál” szállóban fogták el. Mindkettőjüket a VII. kerületi kapitányságra vitték.

A másik, még komolyabb eset ma este történt. A fővárosi rendőrségre este az az értesítés jött, hogy egyik *Szentkirály-utcai korcsmában anarkisták gyűléseznek és merénylet-terveket szönek a spanyol király ellen*. A rendőrség nagy számmal kivonult a jelzett helyre s ott egy teremben körülbelül 50 embert lepett meg zajos tanácskozás közben. A terem falain levő anarkista képek és az asztalokon elhelyezett anarkista könyvek még megerősítették a gyanút. A gyűlésezők azt mondták, hogy ők *szocialisták* és a választói jog miatt tanácskoznak, merénylet-terveket azonban senki ellen nem szönek. Negyvenen közülök — jórészt munkások és foglalkozás nélküli emberek — tudták magukat igazolni, hárman azonban, akiket a rendőrség a *külföldi anarkisták vezetőinek* hisz, semmivel sem tudták magukat igazolni, mire mindhármukat a rendőrségre vitték, ahol holnap fogják őket kihallgatni.

Itt írjuk meg, hogy a spanyol királyi

pár vendéglátása programjában annyiban változás állott be, hogy a királyi párszombaton délután már 3 óra 10 perckor Budapestre Bácsba utazik.

Fedák Sári tervei.

Beszélgetés a művésznővel.

— Fővárosi level. —

A Király Színház igazgatósági irodájában ma délelőtt egyre eseng a telefon. Ujságírók, ismerősök tudakolták: „Hol lakik Fedák?” — „Fogalmunk sincs róla” — volt az obligát válasz.

Fedák Sári ugyanis tegnap ismét megjelent a Magyar Színház egyik pánolyában és egyszeriben híre futott, hogy a primadonna újra Pesten van, pedig már ismét külföldi útra készült. De, hogy hol lehet megtalálni, nem tudta senki. Szállójában nem lakik; hát hol van, merre van?

Valahogyan mégis rájöttem, hol kell lennie. Kora délután egy budai fő-utcai házba becsöngettem. Az előszobában uti máhák. Az egyikén ez van: „F. S. Beregszász.”

Bevezetnek a szobába. A művésznő még asztalnál ül. Csöppet sem veszi zokon, hogy rosszkor jöttem; nagyon kedvesen fogadott.

— Ah, ujságíró, — mondta és mosolygott.

— Igen, intervjú.

— Hát tessék. Foglaljon helyet.

Es mindjárt, nagyon kedvesen, beszélni kezdett. Elmondta, hogy miért ment külföldre.

— Kényszerítve voltam rá. Itt nem maradhatam. Kimentem Berlinbe és én, aki egy szót sem tudtam németül és nem is szerettem a nyelvet, szorgalmasan tanultam. Nagy segítségemre volt a genialis *Strakosch*, az én kitűnő mesterem.

Es itt elmondta, mennyire szereti az öreg Strakoscht, aki három hónap alatt perfektül megtanította németül beszélni.

— Három hónapi tanulás után fölléptem — hiszen tudja — a Deutsches Theaterben. Nyáron, júniusban. Szándékkal választottuk a nyarat, mert akkor a szezon a végét járja és könnyebben elcsuszik a bukás. Mert erre is számítani kellett. De sikerült a vállalkozásom. A közönség nem elégezett semmi bírálatmal; hiszen jóformán azt sem tudták, ki vagyok. De aztán kezdtek fölmelegedni. És megvolt a siker. Soha a sajtó olyan egyöntetű elismeréssel nem írt rólam, mint akkor a berlini lapok.

— Igen, nagyon szépek voltak a kritikák.

— Igazán kimondhatatlanul örvendtem, hogy a dolog ilyen szépen sikerült. Sokat tanultam, ott előlről kellett kezdenem mindent Berlinben én éppen egy növendéknek éreztem magam, mint itt Rákosi Szidónél. És az az ambícióm, hogy külföldön éppen olyan intenzív sikerhez jussak, mint amilyenben itt Pesten volt részem.

— Nem volna kedve itt Pesten néhányszor föllépni?

— Nem. *Pesti színpadon nem fogok többet játszani*.

— És most mik a tervei?

— Szerdán elutazom Prágába. október ötödikén megkezdem a vendégszereplésemet.

— Es aztán? Mit csinál télen?

— Bécsből, Drezdából kaptam ajánlatokat. Berlinben is föl fogok lépni. Amerikába is hívnak. Onnan már olyan szerződési ívet kaptam, amely szerint december 22 én föl kellene lépnem.

— Tud angolul?

— Nem. De ők, az amerikaiak, egyszerre kitérnek egy terminusra, hogy addigra tanuljak meg. Van is valami igazuk. Még talán meg is teszem, ha bírom.

— Szóval, Amerikába okvetlenül kimegy. És mit fog játszani?

— A Bettelgraefint.

— A János vitézt nem?

— De igen, erre már gondol'am. De ezt majd csak akkor, amikor már kint is megnőttem. Amikor ott is ugy fognak emlegetni, mint itthon, a „János vitéz” idején.

— És most folyton külföldön marad?

— Egy ideig. Addig fogok játszani, amíg szükségem lesz rá. Közben, nyáron, hazajövök Tótszerdahelyre.

— Akkor virít itthon a pipacs, meg a szarkaláb. Emlékszik?

— Igen, igen, — mondta halkán és egy kicsit elgondolkozott. — Egy pár év múlva végleg visszavonulok a színpadtól, — folytatta, — és akkor hazaköltözöm. Ki a Tisza vizét issza, vágyik annak szíve vissza...

Egy ideig még beszélgettünk budapesti színházakról, primadonnákról (nagyon kedvesen nyilatkozott a mostaniakról); egyről-másról, aztán elbúcsúztam. Kikísért.

— A viszontlátásra, mondta.

(J)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora

Szerda: Kék egér, vígjáték. Bemutató előadás. (B bérlet.)

Csütörtök: Kék egér, vígjáték. (C bérlet.)

Péntek: Tanítónő, életrajz. (A bérlet.)

Szombat: Helyreasszony, énekes színmű. Bemutató előadás. (B bérlet.)

Vasárnap: Délután: Naftalin, énekes bohózat.

Este: Helyreasszony, énekes színmű.

* **A Kék egér.** Holnap érdekes előadás lesz a színházban. Az első héten a második bemutató előadásban gyönyörködhetik a közönség. Holnap lesz ugyanis a Kék egér című pompás francia bohózat premijája. Annyi szellem, ötlet, komikus helyzet van ebben a darabban, hogy a közönség ki nem fogja a kacságból. A főszerepokat Novák Irén, H. Hirmath Józsa, Bankóné, Várnay, Polgár, Mártonfi és Deli játsszák.

* **A Helyreasszony.** A színtársulat nagy ambícióval készült a legközelebbi ujdonságra. Kada Eleknek Helyreasszony című énekes színművére. A próbák nap-nap után folynak ebből a pompás darabból, amelynek premijája szombaton lesz.

* **A kocsigyártó leánya.** A mindennapi élet állandóan megismérlődő tragédiáiból mutat be egyet az *Urania* színház. A csábítás, a nagyvágyás, a fény és pompa áldozata ez a szerencsétlen szép lány, aki szegényes, de becsületes családját ott hagyja, hogy karjaiba dobja magát a csábítónak, aki ideig-óráig fényűzéssel veszi körül. A kocsigyártó családjába szomorúság költözik attól a naptól kezdve, hogy a bűn útjára tér a lány. Az anyja a lelki szenvedésektől ágynak dől és végső percéit éli. Az egyik kis fiú elfut a jólétben dúsaké és tosvérhez, ahol halála előtt még egyszer megöleli anyját és pénzt tesz le a szegényes szekrényre. De megjön az apa, aki a bűnös úton szerzett pénzt a szerencsétlen lány lábához veti, őt pedig kiutasítja. A gyászos házból nem tér vissza többé kedveséhez, hanem sárdába megy és ott veszel bűnéért. Olasz földön játszik ez a dráma, mely rendkívül szép klálikásával is fölényest kelt.

HIREK.

Vizsgálat a vasutnál.

Felfüggesztett váltóőrök.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 29.

Az egymást érő vasuti karambolok miatt az Államvasutak igazgatósága rendkívül nagy ambícióval igyekszik kideríteni, hogy mi okozza ezeket a sűrű vasuti szerencsétlenségeket s kik idézik ezzel elő a magyar vasutak fokozódó rossz hírnevét. Az okokra nem tudnak rájönni. Az igazgatóság egyéb irányban nem folytatja a kutatást, minthogy teljesen jogtalanul a vasuti személyzetet veszi általánosságban gyanuba s ezek között törekedik bűnösöket kézrekeríteni.

Tudvalevő dolog, hogy az államvasutak igazgatósága és a vasuti személyzet között nincs meg a kellő egyetértés. A vasutas szövetség ellen indított írtó hadjárat miatt nagy az elkeseredés s az igazgatóság erre az elkeseredésre akarja visszavezetni a gyakori katasztrófák forrását.

Hogy tehát a nyomozás eredményes legyen, hogy tetteseket csiphessenek el, az Államvasutak igazgatósága a *váratlan vizsgálatokat honosította meg*. A múlt héten történt meg az ily váratlan vizsgálat a *budapest—nagyvárad—kolozsvári* vonalon. Éjnek idején járták be a titkos megbizatással ellátott központi tisztviselők a vonalat. Ezen a puhatolódzó szemlén, amint azt a felsőbb utasítás követeli, a legkérelhetlenebb szigorúsággal járnak el. A vizsgáló tisztviselők a budapest—nagyvárad—kolozsvári vonalon Nagyvárad és Csucs között *három váltóórát nem találtak pontosan*, a percre kiszabott időben a maga helyén. Ezeket nyomban felfüggesztették s megindították ellenük a fegyelmi vizsgálatot. Az ő szolgálatukat már újabb emberek teljesítik.

— Thaly Kálmán diszpolgári oklevele. A polgármester ma a következő hirdetményt bocsátotta ki: *Hirdetmény*. Thaly Kálmán országgyűlési képviselőnek, városunk diszpolgárának a diszpolgári oklevelet 1908. évi október hónap 6-án d. u. 8 órakor fogjuk a városháza közgyűlési termében ünnepélyesen átadni. Az ünnepélyes átadáshoz a város közönségét tisztelettel meghívom. Arad, 1908. szeptember 29. *Varjassy Lajos*, polgármester.

— Változások a tábornoki karban. Bécsből jelentik: Ősszel nagy változások lesznek a tábornoki karban. Befejezett dolog, hogy *Uxküll-Ghyllenband* csapatfőfelügyelő, budapesti parancsnokló tábornok és hadtestparancsnok megvált állásától. Utódául *Steininger* báró tábornokot és *Auersperg* gróf lovassági tábornokot emlegetik. Megválnak továbbá a tényleges szolgálattól: *Schwitzer* lovag tábornok, *Latscher* tábornok, a volt osztrák honvédelmi miniszter, *Pino* lovag tábornok és *Pott* altábornok, aki a legutóbbi nagy hadgyakorlatokon egy kombinált hadtestet vezényelt meglehetősen balszerencsével, amennyiben olyan helyzetbe került, hogy bizvást el lehetett volna őt fogni. A megürsedett hadtestparancsnokságokra a következő altábornokok számíthatnak: *Rummer*, *Ijthn* lovag és *Schödler*, a csapatfelügyelő állásra pedig az egyetlen jelölt *Oszbulka* tábornok. — A hadsereg rendeleti közlönyének ma megjelent száma jelenti, hogy *Schwitzer* Lajos lovag tá-

borszernagy temesvári hadtestparancsnokot saját kérelmére várakozási illetékekkel szabad ságotlák.

— A román király nagybeteg. *Bukarestből* táviratozzák, hogy a hosszabb idő óta betegeskedő *Károly* román király állapota most igen komolyra fordult. Udvari orvosai ugyan nem mondják állapotát ilyen aggasztónak, de más orvosok véleménye szerint a királynak gyomrában keletkezett új képződmény *az agg király állapotát válságossá teszi*. Orvosi műtét segíthetne rajta, de a király semmiképp sem hajlandó magát alávetni az operációnak. A román miniszterelnök ma Sinájába utazott a király betegágyához.

— Ankét a vicinálisokról. Fővárosi tudósítónk táviratozza: A kereskedelmi minisztériumban ma délelőtt folytatták az alsóbbrendű vasutakról szóló törvényjavaslat megvitatására összehívott ankét tanácskozásait. A vita központja a szállítási adó ügye volt. *Szterényi* József államtitkár figyelmeztette a tanácskozókat, hogy nemcsak a vicinálisok, de az államvasutak is fizetnek szállítási adót és ennek felére való leszállítása nagyon csökkentené az állam bevételeit.

— Kinevezés. A m. kir. igazságügyminiszter az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esérére való biztosításáról szóló 1907. évi XIX. t. c. alapján szervezett aradi munkásbiztosítási választott bíróság helyettes elnökévé 3 évi időtartamra *Horváth János* aradi kir. járásbíróvá nevezte ki.

— Az aradi Westinghouse-gyár részvénytársaság megalakulása. Az aradi *Westinghouse-gyár* részvénytársaság, miután a megfelelő számú részvényeket jegyezték, vasárnap délelőtt tíz órakor tartja meg alakuló közgyűlést a városháza tanácstermében.

— A repülőgép. *Li Mansból* jelentik egy táviratunk: *Wright* tegnap a léghajósági bizottság által kiküldött díjért állt sorompóba. *Wright* 1 óra 2 perc és 15 másodperc alatt 48 kilométert és 120 métert tett meg és ezzel saját utrekordját 9 kilométerrel és időrekordját 13 perccel szárnyalva túl. Este *Wright* egymásután egy kísérővel két felszállást tett. A kísérő észleleteiről megkérdeztük, kijelentette, hogy teljesen biztonságban érezte magát. — *Bourdanból* jelentik, hogy ott tegnap este meglehetősen nagy léghajó volt látható, amely hirtelen tűzet fogott és az erdőbe esett le. A léghajó romjait eddig nem találták meg.

— Elengedett bírságpénzek. *Wekerle* Sándor miniszterelnök és pénzügyminiszter — mint az *Aradi Közlöny* már jelezte — a végrehajtási novella alapján teendő bírósági bejelentések bélyegkötelezettsége tárgyában az összes pénzügyigazgatóságokhoz rendeletet bocsátott ki. A ma kibocsátott rendelet, kapcsolatban a szeptember 9 én kiadott pénzügyminiszteri körrendelettel, meghagyja a pénzügyigazgatóságoknak, hogy haladéktalanul utasítsák a kerületekbe tartozó királyi adóhivatalokat, hogy az értesítések bélyegtelen volta miatt felvett leletek alapján *csak az egyszeres illetéket szabják ki és szedjék, a felemelt illeték előírását pedig mellőzzék*. Olyan esetekben, melyekben az ilyen leletek alapján már a felemelt illeték előíratott, az hivatalból *töröltessék* mert abban a kérdésben, hogy a bejelentés mellé csatolt értesítések bélyegkötelesek-e, vagy sem, eltérő nézetek merültek fel úgy, hogy az értesítések bélyegtelen beadása nem tekinthető olyan mulasztásnak, mely a tör-

vény szigorának alkalmazását indokolta tenné.

— Elhunyt dalköltő. Budapestről táviratozzák: *Szentirmay* Elemér kiváló dalköltő ma meghalt. *Szentirmay* hosszabb idő óta betegeskedett és a ma délután bekövetkezett halál nagy szenvedésektől váltotta meg a híres dalköltőt.

— A spanyol király Budapesten. Jenő királyi herceg budapesti utazása a királyi herceg gyöngékedése miatt elmarad és helyette *Lipót* bajor herceg fog a spanyol királyi pár tiszteletére rendezendő ünnepségeken részt venni.

— Kúry Klára nem beteg. *Kúry Klárától*, a kiváló művésznőről azt írták a fővárosi esti lapok, hogy nagybetegesen fekszik leányfalvi nyaralójában. Azt is jelentették, hogy éjjel orvosai konziliumot tartottak betegágya mellett. Mint fővárosi tudósítónk értesül, ez a hír valótlan. A művésznő teljesen egészséges.

— Védekezés a kolera ellen. *Rózsahegyől* jelentik: A rózsahegyi egészségügyi hatóság az orvosok bevonásával megiette a kolera ellen a kellő óvintézkedéseket, elrendelvé a kutak vizelnek megvizsgálását, az utcák és udvarok feltétlen tisztántartását és a tulzsfolt munkásalakások kiűrtését és szükségbarakok építését. A szolgabírói hivatal egyben intézkedett aziránt is, hogy a rózsahegyi gyárakba érkező külföldiek szigorú orvosi vizsgálat alá vésessenek s megkereste a határszáll rendőrkapitányságot, hogy a határszáll utvonalaikat egészségügyi tekintetben szigorúan ellenőrizsék. Szükséges ez az óvintézkedés különösen azért, mert Rózsahegy gyáralban 6000 munkás dolgozik, kiknek majdnem fele külföldi s sok a lengyelországi munkás, kik folytonosan vándorolnak.

Párisból jelentik: Egy Varsóból Lüttichbe érkezett fiatal francia nő kolerában megbetegedett és a kórházba vitték. A pályaudvart és azt a vasutat, amelyen érkezett, tegnap fertőtlenítették.

— A vashidak terveinek tárgyalása. A hidügyi bizottság ma délelőtt vette tárgyalás alá *Zsigmondy* Béliának a hid alépltményeiről készített részlettervét. A bizottság elfogadta a mérnöki hivatal határozati javaslatát, amely szerint a terveket jóknak találták és kimondták, hogy azokat a kereskedelemügyi minisztériumhoz terjesszék föl. A bizottság foglalkozott még az építendő új vámbházak dolgával is és elhatározta, megkeresi a tanácsot, hogy a vámbházak díszes homlokzatáról készíttessen a mérnöki hivattal terveket.

— Onkéntesek tisztvi vizsgálja. Lapunk mai számában megírta, hogy az aradi 83. gyolozered ötvenegy önkéntese közül ötven sikerrel tette le a tisztvi vizsgálatot. A között névsorból 9 önkéntes neve hiányzott. A közöttiken kívül még sikerrel vizsgáltak: *Weiszberger* Viktor, *Szömörkény* Rudolf, *Grossmann* Ignac, *Bittner* Róbert, *Geiringer* Dezse, *Hoffmann* Ottó, *Horváth* László, *Kremmer* Alajos és *Szelelke* Károly.

— Dinamit a diván alatt. A *Lippával* szomszédos *Kelemák* közegben ismeretlen tettes *Zsuku* Aurél dúsgazdag földbirtokos lakásába a nyitva felejtett ablakon beosont és a diván alá dinamitot helyezett el. A dinamit az éjjel felrobbant és az ablakokat, a szoba butorzatát darabokra tépte, valamint a falakon is több repedést okozott. *Zsuku*, aki véletlenségből a másik szobában aludt, egyik fölére megsiketült, más baja nem történt. A tettest keresik. Azt hiszik, hogy a merénylet boszu műve.

— A városi díjnokok fizetése. A mai rendkívüli tanácsülés elhatározta, hogy a rendszeresített napidíjasok napidíját az eddigi 2 kor. 40 fillér helyett 8 koronában állapítja meg. E díjazás január elsejétől lép életbe.

— Köpenick egy kaszinóban. Fővárosi tudósítónk táviratozza: Egy eddig ismeretlen fiatal ember, aki a Magyar posta, táviró és távbeszélő tisztok országos kaszinójában, úgy látszik, igen jól ismerte a viszonyokat, szombaton este több lapban a következő apróhirdetést juttatotta közre:

Pénzbeszedő

felvételük 400 korona óvadékkal Postáskaszinónál, Rákóczi ut. 30. Jelentkezni lehet naponta délelőtt 9—11-ig.

Már vasárnap délelőtt nagy tömeg ajánlkozó gyűlt össze a Kaszinó előtt. A szolgákon kérdésni akarta az embereket, hogy mire várnak, mikor megszólalt a Kaszinó telefonja és egy ember, aki magát a Kaszinó elnökének mondta, meghagyta a szolgáknak, hogy a Kaszinóban nála jelentkező postai hivatalnoknak álljon rendelkezésére. A hivatalnok — mondta a telefonáló — a postaszekerek részére egy szolgát fog felvenni. E telefonbeszélgetés után csakugyan megjelent a Kaszinóban egy ember, akit a szolga minden gyanu nélkül bebocsátotta a jelentkezők közé. Az ismeretlen ember a jelentkezők közül egy *Kutyik János* nevetűt „fel fogadott,” átvette tőle a 400 koronát és távozott a Kaszinótól. Másnap, mikor a Kaszinó elnöke tudomást vett a történetéről, kiderült, hogy az egész egy kis köpenicki székhámosság volt. *Kutyik* bűnvádi feljelentést tett ismeretlen tettes ellen, a Postás Kaszinót pedig kártérítési pörrel támadta meg. Lehetséges, hogy a Kaszinó a további botrány elkerülése végett megtéríti a 400 koronát.

— Az öreg honvédek megvendégelése. Jelentettük már, hogy a Rákóczi-társaság október hatodikán megvendégeli az aradi öreg honvédeket. Erről a társaság a honvédegyület elnökét a következő levélben értesítette:

Mélyen tisztelt Elnök ur! Társaságunk nevében van szerencsém teljes tisztelettel felkérni, szíveskedjék a hazafias elnöksége alatt álló negyvennyolcas honvédegyület tagjainak tudomására adni, hogy I. évi október hó 6-án délután az egyület összes tagjait a Magyar Királyságiroda éttermében szívesen látjuk ebédre. Arad, 1908. szept. hó 26. án. Teljes tisztelettel *Zubor Andor*, a társaság elnöke.

— Körözött tanítóné. A budapesti rendőrség közli: Ismeretlen helyen tartózkodó *Rath Sándorné* született *Dávid Regina Gizella* 28 éves rosvott multu, a főváros területéről 10 évre kitiltott tanítónőnek, egy a főkapitányságon folyamatban lévő bűnügyben fontos volna a kihallgatása. A főkapitányság ez uton kéri fel azt, ki nevezett nő tartózkodási helyét ismeri, szíveskedjék ezt a körülményt a cím mellett lévő számra való hivatkozással (72904/ix. II. 908) a főkap. II. em. 40. sz. a. lévő irodájában bejelenteni.

— Egy örült merénylet. Bősből táviratozák: A Ringstrassen a parlamenti épülettel szemben ma délelőtt izgalmas jelenet játszódott le. Egy *Ziblinczky József* nevű galiciai munkás ráült három fiatal leányra. Az egyik leány karján megsebesült, a többi nem ériék a golyók. A merénylet letartóztatották. Kiderült, hogy örült és ezért bevitték az elmeorvosi intézetbe.

— A kitagadott nő kúne. Kegyetlen módon állt boszút egy solymosi legény az édesapján azért, mert tudomására jutott, hogy az öreg ember őt végrendeletében *kitagadta*. *Damesku*

Demeter husz esztendő selymosi suhanc tegnap a házuk udvarán öngyújtóval a fejével, a kinek heves szemrehányásokra tett, amiért a községi jegyző előt úgy végrendeletkezett, hogy tekintélyes vagyonából fia mit sem örökölhessen. A szóváltás hevében a f. l. ingerelt fiu behozta a szobába, kihozta a vadászgyverét és betárogta az ajtóba, amíg az öreg ember a vértől borítva esett össze. Az öreg ember haláluk. Az elvetemült fiut a csendőrök letartóztatták.

— Cigányok és csendőrök harca *Dédáról* jelenik: A dédai uton cigányok román munkásokkal összejáratottak. *Forika* Luter őrszolgája és *Szilasi György* csendőr az időközben elmenekült cigányokat elő akarta állítani és így azok lakárá a mentek. A cigányok azonban nem akarták a csendőröknek engedelmességet, hanem megrohanták őket és *Vilajk* cigány megragadta *Szilasi* csendőr gyverét, míg egy másik cigány, *Moldován*, kovácsipályai súlyos csapást mért a csendőrré, aki ettől megintorodott. *Forika* csendőr látván, hogy társa elesik, kardot rontott és *Moldován* fejét kettévágta. A cigányok most újból pörölyvel akartak az időközben magához tért *Szilasi*nak menni, de ez a pörölyt ráfogó *Vilajk* Danillót silvensantra ki nyomban megölt. A verekezésben *Szilasi* csendőr és *Vilajk* Tódor cigány súlyosan megsebesültek. *Tótn János* őrmester jelentést tett az esetről felettes hatóságának. A bizottság a helyszínén kiszállt.

— Szabó-féle pármal ibolya-szappan a szappanok királya. Rendkívüli kellemes, lágy habzósa, finom ibolya illata s bőrpuhító hatása olyan, hogy egyetlen külföldi szappan sem versenyeshet vele. Készíti: Szabó Béla piperszappangyáros Miskolcon. Darabja 80 fillérért kapható minden gyógyszerárúban s jobb dívat áru kereskedésben. Főraktár Aradon *Vojtek és Weisz* drogériájában. 3121

— Likőr aromák kitűnő likőrök előállítására; — házilag — *Vojtek és Weisz*nál. 191

TARKASÁGOK.

(*Kállay Jolán és a hűtlen kutyája*.) Az a kutya, amelyről ezt a történetet írjuk, egy komoly, borzasszerű állat s nem abba a fajta tartozik, a kit a színesznék „drága kutyuskámnak” hívják. Ez a háziállat jelenleg *Kállay* Jolánál, az aradi színház primadonnájánál tölti be a házőrzői tisztet. A kutya ma nagy veszedelemben forgott, mert a primadonna egyik kegyetlen szívű hitelezője leakarta foglaltatni bizonyos adósság fejében. Ezt a félbemaradt tragédiát ma a korzón így panaszkolta el *Kállay* Jolán az ismerőseinek:

— Képzeld, ez a huncut jészag (és itt a kutyájára mutatott) nagy veszedelemben forgott ma. Le akarták foglalni és ha nem könyörgök olyan szépen az ügyvédnek meg a végrehajtónak, bizonyosan elviszik tőlem. Már zargondnokot is akartak kirendelni, de mondtam, hogy sokkal jobban zargondját viselem én a kutyámnak, mint az a gondnok. Így valahogy sikerült kibékítenem az urakat és elmentek, a kutyámat pedig meghagyták nekem.

Amint a primadonna befejezte a tragikus történetet, tovább akart menni és fűtyentett a kutyájának. De az akkorra már eltűnt. Az egész korzón hiába kereste a kutyát és erre keservesen sóhajtott föl:

— Nahát ez a kutya nem érdemel meg engem. En sokkal hübb vagyok öhozzá, mint ő én hozzám.

(*Kedélyes kaszinó*.) Egyik aradmegyei olvasónk írja: Ami községünk kaszinójában kedélyes élet folyik. A választmány mindezen héten összeül és azzal tölti idejét, hogy tagokat vesz föl és régi tagokat kigolyózza. (Régi tagokról ugyan a szó komolyabb értelmében nem beszélhetnek, mert aki már öthete kaszinótog, okvetlen kigolyózzák.) És így, aki érzi, hogy a kigolyózás sora rajta van, igyekszik akként menekülni a kevéssé megtisztelő végzés elől, hogy — eleve bejelenti lemondását.

A napokban két ilyen részben kigolyózott, részben kilépett volt kaszinói tagtárs jön egymással szemközt a főutcán. Az egyik már husz lépésről mosolyog és elébekiált a másiknak:

— Tehát magát is? Gratulálok.

— No, no. Csak semmi bizalmaskodás. Ugy vélem, azért van némi különbség köztünk.

— Ugyan micsoda?

— Az, hogy én ki lettem zárva, maga pedig *be volt zárva*.

Mint ebből a szeretetreméltó párbeszédéből látszik, a kaszinó választmányának egyesekkel szemben tényleg lehetnek skrupulusai.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — 357
Kiadóhivatal és hirdetési osztály 151.

TORVÉNYKEZÉS.

Halálos játék.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 29.

A gyereki homokbányában dolgozott ez év március huszonegyedikén *Sóvári Antal* munkás és hányta a homokot a kis iparvasúti kocsióra. Őt játszódott a sínek mellett több gyereki gyermek, akik azzal mulatoztak, hogy az egyik kocsit feltolták a lejtőn s azután belevetve a magasból leereszkedett rajta. Az egyik fiu, *Becze* Gergely pedig azzal szórakozott, hogy köveket rakott a lejtőről gyorsan száguldo kocsik elé és nagyon örült, amikor a kődarabokat a kerekek hangos robajjal porrá szúrták. Mikor ismét egy követ tett a kocsik elé, nem bírta a kelő gyerekeséggel félreugrani s a rohanó kocsit teljes erővel keresztül ment rajta. A szerencsétlen fiu oly súlyos sérüléseket szenvedett, hogy pár nap múlva meghalt.

Az aradi ügyesség *Sóvári Antal* ellen gondatlanságból okozott emberölés és büntetés miatt vádat emelt, mert *Sóvári*nak figyelnie kellett volna, hogy a gyarmekok ne játszhasanak a kocsikkal és el kellett volna őket kergélnie onnét.

Ez ügyben ma folyt le a tárgyalás az aradi törvényszéken *Köller* János ítélesteremtő bíró elnöklésével. A bíróság *nem* látta beigazolva, hogy a kis fiu halálát a munkás gondatlansága idézte elő és *Sóvári Antalt felmentette*.

SPORT.

+ Bajnoki football mérkőzés Aradon. Arad sportéletének fejlettségét méltán fogja hirdetni az Aradi Athletikai-Klub sporttelepén e hó 4-én tartandó football mérkőzés. A magyar labdarúgó szövetség által alapított kerületi bajnokságra Aradról két football csapat adta le nevezését és pedig az Aradi Athletikai Klub és az Aradi Posta és Táviró Tisztviselők Sportegylete. A bajnoki csapat az ez év őszén s a jövő év tavaszán tartandó mérkőzések összeredményéből kerül ki a bajnoki versenyeken részt vesz az aradi két csapaton kívül a Szegedi Athletikai Klub, a Kaposvári Athletikai Klub, a Szabadkai Sport Egyesület és a „Bácska” szabadkai atl. klub. A bajnoki első mérkőzés Aradon október hó 4-én, vasárnap délután lesz az Aradi Atl. Klub sporttelepén a pályatulajdonos klub és az Aradi Postások football csapata között. A rendkívül érdekesnek ígérkező mérkőzés elő a tegnapi délutáni szabadkai eredmény után nagy kíváncsisággal várják a sportközönségünk. A mérkőzés délután 1/4 órakor kezdődik.

KÖZZAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Ujaradi heti gabonaszar.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 29.

Kedvező időjárás mellett az őszi vetésel munkálatozók serényen dolgoznak, a tengeri törés ma már ugyszólag mindenféle folyamatban van.

Amíg a földközönség a dohányterméssel megelégedett addig a kukorica terméssel kevésbé, mert sok a rossz áru.

A gabonaüzlet irányzata az októberi határidő üzletek lebonyolítása (fedezések) hatása alatt áll és hol szilárd, hol lanya.

A mal piacon ekkelt:

2000 mm. busa 10 80—11,30
— mm. rozs 8 40—50
— mm. árpa 7 10—20
— mm. zab 6 90—7—

Tengeri szárazság szerint 5 50—6 50 kor. (consum).

A gabonák 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktáza.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, szeptember 29

Amerika 1-el olcsóbb. Valtoztalan áruk.

As áruk 50 kilonként számítva:

	Déli sárlat	2 órai sárlat
Busa áprilsra . . .	11.86—11.87	11.82—11.83
Busa októberre . . .	11.57—11.58	11.55—11.56
Zab októberre . . .	8.—8.01	8.—8.01
Ros októberre . . .	9.36—9.37	9.28—9.29
Tengeri májusra . . .	7.37—7.38	7.36—7.37
Ros áprilsra . . .	9.76—9.77	9.73—9.74

Zárul 6 órakor:

Magyar hitelrészvény	747.25
Osztrák hitelrészvény	749.50
Városi villamos vasúti részvény	255.25

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Amatőröknek. Felkérjük mindazon amatőr fényképeseket, akiknek valamely aktuális eseményről sikerült felvételeik vannak, sziveskedjenek azokat szerkesztőségünkbe beküldeni, az Aradi Közlöny képes nagy naptárában való reprodukálás céljából.

Összes vidéki levelezőinknek. Sziveskedjenek a községükben található mindennemű állami hivatalok hivatalnokainak névsorát lehetőleg rögzítősen közölni velünk. Sziveskedjenek ezenkívül a községi előjáróság névsorát, az ottani pénzügyi tisztikarát, egyesületek, kaszinók, szövetkezetek tisztikarát velünk közölni. A tanítók és lelkészek nevét, a postakézelt nevét, az iparvállalatok és tulajdonosok felsorolását szintén sürgősen kérjük.

IDEGENEK ARADON.

— Szeptember 29 —

Fehér Kereszt szálloda Sebs Dávid utazó Bécs. — Kolmann P. kereskedő Bécs. — Gönczi Dávid utazó Budapest. — Weiszbürg Ferenc utazó Budapest. — Baraszky Gyula dr. ügyvéd Budapest. — Pap Esztike magánzó Gyoma. — Pap Erzsike Gyoma. — Dávid Ilona tanárné Temesvár. — Fehér Béla Temesvár. — Málör Béla tisztihelyettes Arad. — Horváth Ármán utazó Budapest. — Havas Ferenc utazó Budapest. — Lang Mátyás utazó Szabadka. — Etlér Gdön tisztviselő Esztergom. — Krémer Gyula utazó Budapest. — Posa Vilmos utazó Bécs. — Berger Jenő utazó Budapest. — Scheffer Adolf hivatalnok Temesvár. — Engel Armin utazó Budapest. — Barabás Elemér dr. ügyvéd Budapest. — Neumann Oszkár hadnagy Budapest.

Központi szálloda. Schneider János vállalkozó Ujverbász. — Hartmann Frigyes építómester Overbász. — Molnár Henrik kereskedő Billéd. — Gergely Izsó utazó Kecskemét. — Szilberforn Adám kőműves Overbász. — Scheffer János vállalkozó Ujverbász. — Kandrács Vilmos utazó Bécs. — Derecsenyi Sándor utazó Bécs. — Moller Adolf utazó Bécs. — Seott Ernő mérnök Bécs.

Vass szálloda. Teltsch Izidor utazó Budapest. — Kolm Ede utazó Budapest. — Engel Károly utazó Győr. — Heller Miksa kereskedő Agya.

Pannónia szálloda. Wimmand József gyógyszerész Budapest. — Montia Jusztin lelkész Sikula. — Steiner Sándor kereskedő Kisludas. — Pártos

Rezső dr. ügyvédjelölt Budapest. — Stéger Vendel jegyző Világos. — Klein Márton kárpitos Elek. — Reisz József főmérnök Makó. — Walner Endre intéző Mezőhegyes. — Weszely Péter építész Brád. — Szűcs Ferenc gyógyszerész Budapest. — Török Béla dr. ügyvédjelölt Budapest.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szerdán, 1908. évi szeptember hó 30-án:

B) bérlet

B) bérlet.

Itt először:

Kék egér.

Bohózat 3 felvonásban. Irták: Engel és Horst. Fordította: Márton Ferenc.

S Z E M É L Y E K:

Fanchon	Novák Irén.	Clarise	H. Harmath J.
Lebodieu	Várnay Jenő.	Mosquitler	Polgár S.
Sveline	Benkőné.	Philippe	Martonfy R.
Caesar Robin	Delly Lajos.	Briquet	Nagyiván I.

Kérdő utazó 7 óra 10 órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Bérsó Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Uj műsor.

Uj műsor.

Műsor 1908. szeptember hó 30-án szerdán:

1. Menjünk a varrónőhöz. Bohózat. — 2. Bűvös papiros. Látványosság. — 3. A Como-tó és vidéke. Természet után. — 4. Próbáingyilkosság. Bohózat. — 5. A kocigártó leánya. Dráma. — 6. Makacs énekes. Bohózat. — 7. Valódi kincs. Eletkép. — 8. A ki hős. Szenzáció.

Minden előadás alatt katonazené játszik. — Önkéntesek

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

Előadások: Este 6 órától 11 óráig.

Helyárak: I. hely 1 korona, II. hely 80 fillér, III. hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér és V. hely 20 fillér

NYILTART.

Limbeck János és fia

Első magy. kir. szab. érokoporsó-gyára és temetésrendező intézetéből.

Arad, színház-épület. Városi és megyei telefon: 93.

Alulírottak fájdalomtól megtört szívvel tudatják a forrón szeretett és felejtethetetlen jó édes anyja, nagyanyja, testvér, sógora, nagynéne és rokon

Özv. Mattushek Jánosné szül. Mittag Annának,

folyó évi szeptember hó 28-án délután 4 órakor, életének 64-ik évében, rövid szenvedés után történt jobblétre szándékult.

Az Istenben boldogult földi maradványai folyó hó 30-án délután 1/4 órakor fognak Kossuth utca 42 szám alatt hártól a helybeli fűző temetőben örök nyugalomra helyeztetni.

Az engesztelő gyászmise áldozat az elhunytak lelki üdvéért október hó 1-én déle 9 órakor fog a helybeli főt. Minorita-atyák szentegyházában az egek Urának bemutatni.

Áldás és béke poraira!

Arad, 1908. szeptember 28-án. 3180

Mattushek Richard, Mattushek Maria, Mattushek József, gyermekei. Mattushek Richardné szül. Nagy Olga, menyje. Lurza Ilonka, Mattushek Béla, ifj. Mattushek Richard, Mattushek János, Mattushek Anna, unokái. Mittag József és neje, Finster József, neje és gyermekei, Mattushek Andrá, neje és fia, Nagy Károly, neje és gyermekei, testvér, sógor, sógornő, unokaöccs és húgai.

Limbeck János és fia
első magy. kir. szab. érokoporsó-gyára és temetésrendező intézetéből.

Arad, színház-épület. Városi és megyei telefon: 93.

Morschl János, Kolázy Paulina, Jäger Laura és Morschl György, mint testvérek, saját, ugy számos rokonaik nevében is mély fájdalommal tudatják forrón szeretett nővérük, illetőleg sógornő, nagynéne és rokon

Özv. Hlafka Rozália szül. Morschl,

f. évi szeptember hó 29-én, reggeli 8 órakor, életének 77-ik évében történt gyászos elhunytát.

A boldogult hült tetemei október hó 1-én, délelőtt 9 órakor fognak Orczy-utca 20. sz. a házban tinnepélyesen beszenteltetni s onnét Vingára szállíttatni s ott a róm. kath. sirkertben örök nyugalomra tétetni.

Az engesztelő gyászmise-áldozat október hó 2-án, d. e. 10 órakor fog a főt. Minorita-atyák templomában a Mindenhatónak bemutatni. 3181

Béke poraira!

Arad, 1908. szeptember hó 29-én.

Alulírottak a maguk, számos rokon, ismerős és barátai nevében mélyen megtört szívvel tudatják a feledhetetlen jó anyának,

Özv. Agoston Antalné, szül. Szappanos Katalin

folyó évi szeptember hó 28-án életének 52-ik évében, a Mindenható rendelkezéséhez képest történt gyászos elhunytát.

Az Istenben boldogultnak földi maradványai f. hó 30-án, d. u. 2 órakor fognak a Megyei közkórházból a helybeli sirkertben örök nyugalomra helyeztetni.

Az engesztelő gyászmise áldozat az elhunytak lelki üdvéért a helybeli főt. Minorita-atyák szentegyházában fog az egek Urának bemutatni.

Legyen a hant könnyű kiszvedett porai felett!

Arad, 1908. szeptember hó 29.

Agoston Antal, Agoston Évike, Agoston Feri, Agoston Anna, Agoston Lajos, Agoston Lujza, Agoston Katicza, Agoston Gusztli, Agoston Etelka, Agoston Fánika, gyermekei. Forgács József, Borbás Henrik, vejei. Ninus, Ferike, Zsiga, unokái. 3177

Ceutz Károly és fia első temetés-rendező intézete.
Arad, Szabadságtér 20.

Nyomdánkban
egy ügyes

kiutató fiu

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Legújabb angol öltöny szövetek, ugyszintén felöltő szövetek megérkeztek, amelyek legolcsóbban beszerezhetők akizárólagos posztógyáriraktárban
Leichner és Fleischer
Arad, Szabadság-tér 17. sz.

Feltűnő újdonság!

DELICE

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé más nem szívhat.

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

1908. V. 1723/4. szhoz.

Arverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cikk 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. járásbíróság V. 662/4-1908. számú végzése által Holeczer Ede végrehajtató javára, Nachoczky Lajos és neje ellen 171 korona 92 fill. tőke erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 661 koronára becsült butorokból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a helyszínén, vagyis Aradon, Bercsényi Miklós-utca 32. sz. alatt leendő eszközlésére 1908. évi október hó 1-ik napjának d. u. 4 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cikk 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Aradon, 1908. évi szeptember hó 12-ik napján.

Török Dénes,
kir. bírósági végrehajtó.

Arverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke az ótemető területét 1908. évi október hó 1-től számított 6 évre folyó év szeptember 30-án d. e. 11 órakor nyilvános árverésen a városháza földszinti termében bérbeadja, és pedig vagy 10 hold 1017 négyszögöl, 6 hold 150 négyszögöl és 1 hold 794 négyszögöles parcellákban, vagy pedig mind a három parcellát együtt, kikiáltási ár holdanként és évenként 40 korona.

Bánatpénzül letendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban a városi pénztárban.

Az árverésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezárta a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be a csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a 104. számú szobában az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székeinek 1908. évi szeptember hó 21-én tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Széles, hosszú, görcsmentes

péklapátok

nagymennyiségben beszerezhetők:

Aufricht Miksa

fenyő-, kemény-, szerszám- és tűzifakereskedőnél

Aradon, Kossuth-utca sarkán.

(Ótemető előtt.) 3048

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközölök

26885-1908. szám.

Hirdetmény.

Közhírré tesszük, hogy az 1908. évre elkészített fegyver adó kivétési lajstrom f. évi szeptember hó 28-tól a városi adóügyi osztályánál 8 napi közzsamlévre van kitéve.

Erről az adóköteleseket azzal értesítjük, hogy netáni felszólalásukat, és pedig:

a) azon adózók, kik az illető kivétési lajstromban tárgyalt adónemmel már a múlt évben voltak megróva, a lajstrom kitételének napját.

b) azon adózók, kik a kivétési lajstromban megállapított adóval a kivétel évében első ízben rovatnak meg, adótartozásukat az adókönyvecskébe történt bejegyzését követő 15 nap alatt a városi tanácsnál előterjeszhetik.

Arad, 1908. évi szeptember hó 18-án.

A városi tanács.

4756-1908. kh. sz.

Hirdetmény.

Arad szab. kir. város törvényhatóságának 5694-150-1902. sz. alatt kelt jogerős határozata alapján, tekintettel a lényegesen megkisebbedett vásári területre figyelemzetem a mézes-bábos iparosokat, hogy a Szabadság- és Andrásy-téren, valamint a József főherceg uton az eddigi szokásos nagy terjedelmű ponyva sátraikat többé fel nem állíthatják, hanem ezen sátrak helyett csakis legfeljebb 3 méter szélességű deszka vagy favázás ponyvasátraikat használhatnak.

Arad, 1908. évi szeptember hó 23-án.

Sariot,
közpályás.

Leletve száma 151.

Nagy könyvkötészet.

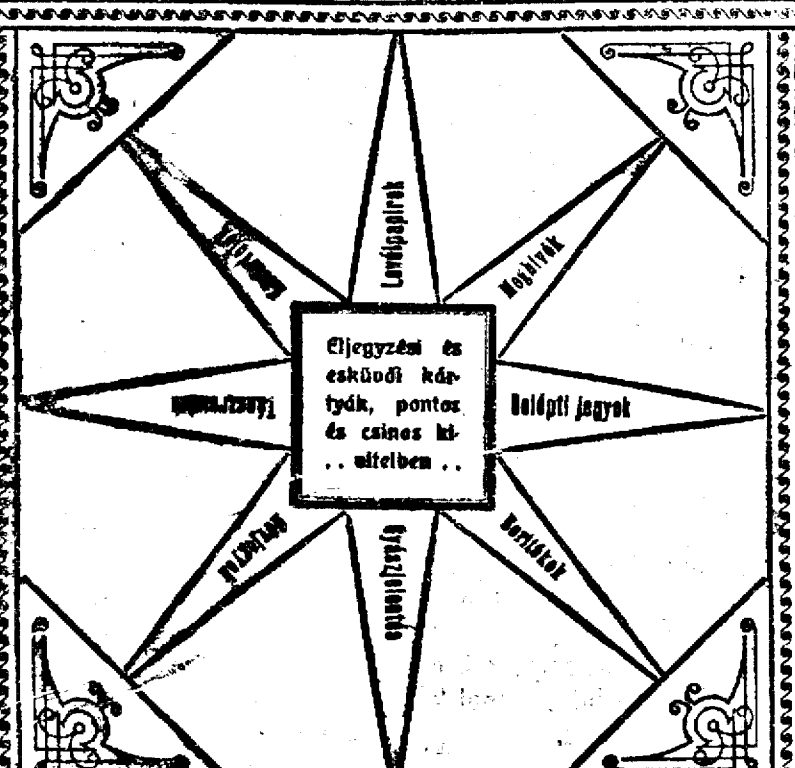
ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
KÖNYVNYOMDÁJA
ARADON, JÓZSEF FŐHERCZEG-UT 22. SZ.

Befizetendő.

Minden berendezés és a mai kor igényeinek teljesen megfelelően felszerelt

NYOMDÁJÁT.

hol mindennemű nyomtatási munkát gyorsan, pontosan és a legmodernebb kivitelben jelentős árban készítenek el.

Aradi Közlöny

a legnagyobb és legelterjedtebb vidéki politikai napilap.

ELFIZETÉSI ÁRA:

Helyben:

1 évre . . . 24 korona.
1 hónap . . . 2 korona.

Válságban:

1 évre . . . 28 korona.
1 hónap . . . 2 kor. 40 f.

Aradon tartózkodók részére 25% kedvezmény.
Kiadóhivatall . . . M.

APRÓ HIRDETÉSEK.

AKIK

ismeretség híján

szasztásra,
szelvényre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztára,
kulcsárra,
vinszellőre,
tervezőre.

kulcsárra,
gazdaszónyira
szakácsnőre,
szobalányra,
házi- vagy
irodaszónyára,
pénzbeszedőre
házmesterre,
stb.-re
vagy szükségére.

AKI

bőrbeadni kíván

bőrteket,
hámat,
vadászter-
letek,

kocsit,
lovat,
halászatot,
telket,

AKI

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbban értesít, ha az

ARADI KÖZLÖNY

kise hirdetésai

rovatait használja.

Elveszett

a Kis Ernő, Kiss és Karolina utcán
át vezető uton a fiok postáig egy
fekete bőr ridikül melyben három
ku'cs és egy gyászos zsebkendő
volt, kéretik a megtaláló hogy a
kiadóhivatalban jelentkezék, hol
illő jutalomban részesül. 3192

Oszl blonde album,

a legújabb eredeti szabásmun-
kákkal, dus tartalommal 1:50 mé-
lérérthapható Ingusz I. és fia könyv-
kereskedésében Arad, Weitzer Já-
nos-utca. 201

English lady,

desires to give lessons in English

Add. S. M. Batthyányi-u 11. 3179

Eladó

a galsai hegyen, felszereléssel, egy
két holdas szálló. Adelman Fere-
renc Ujszentanna. 3176

Pörkölt szalonna,

légszárított, kapható Rauchbauer
Nándornál Ujszentannán 130 ko-
ronáért métermázsánként. 3111

Dicső könyvek

antiquár hangjegyek és az összes
ujdonságok kaphatók Kerpel Izse
könyv-, zenemű- és papirkereske-
désében Aradon. Ugyanott 80,000
kötetes kölcsönkönyvtár és zene-
műköleszónyó-intézet. Telefon 385.
szám. 3161

Sok pénzt

kereshetnek ügyes üz-
letszerzők. Bővebbet a
kiadóban.

Használt

ólom

megvételre kerestetik

A legkiválóbb

FÜSZER

sülthöz, pástétomhoz, leves-
hez, stb. hez csak a

CUF-FÜSZERE.

Az ujkor legnagyobb vívmánya.
— Sokszorosan kitüntetve. —

Szakácskönyvek és próbák

Ingyen

kaphatók

Éles Árminnál

ARADON.

2895

Könyvkötészetünkben

egy ügyes fia

tanulónak

fizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban

Bregger J. Arad,

elsőrendű kivitelű üzlet halak, baromfi,
zöldség ujdonságok, gyümölcs, dinnye és
finom szállókban az „Orsovai halhoz”

Szabadg. tér 4. sz.

Aradon és megjel. telefon 616. — Szombaton zárva.

Értesítem a n. 6. közönséget, hogy f.
hó 30-tól kezdve minden csütörtökön 616
dunai és balatoni vízben uszó hal kapható.
Megrendelések 24 óra alatt eszközöltetnek.

Uradaim nemcsak faj dinnyék. Asztali
gyümölcs, valamint mindenféle fűszerárú
kapható.

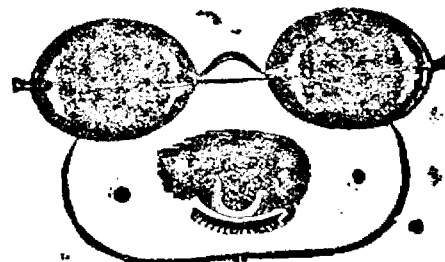
Veszek uradaim dinnyét, gyümölcsöt
és szállót akármilyen mennyiségben. Fi-
nom szállót a kertben csomagolom és
onnan szállítom. 2574

Elsőrendű látsszerész üzlet.

DICK SAMU

órák és látsszerész

Arad Andrassy-tér és Weitzer János-utca sarkán

Elad és javít mindennemű órákat két
évi jótállás mellett a legolcsóbb áron.
Raktáron tart mindennemű színházi látcsö-
veket a legkülömbözőbb kiállításban, leg-
finomabb lorgnettek, orrcsüptetők és szem-
üvegek, arany, ezüst, nikkél és tekenő-
beka csont keretekben, legjobb üvegekkel.

Nagy raktár sűrűségi fokmérők-
ben, bor, must és szesz részére, to-
vábbá mindenféle hőmérők, minden-
nemű kivitelben. 2428

Szemüvegek és orrcsüptetők or-
vosi rendellet szerint azonnal ké-
szítetnek.

CSALÓ-

dik az, aki azt hiszi, hogy a csunya és rossz
karban levő fogakat nem lehet hófehérre
tisztítani, mert egy kísérlet mindenkit meggyőzhet
arról, hogy a törvényileg védett és szabadalmazott

Nádler-féle „Hófehér”

fogtisztító-szer még a legelhanyagoltabb fo-
gat és annak feketeségét vagy sárgaságát a leg-
rövidebb időn belül is hófehérre tisztítja.

Az egészségre nem ártalmas,

mert a „Hófehér” fogtisztítószer tisztán növény
nedvekből vegyi uton van összeállítva. Egy üve-
gecske ára, mely 1—2 évre elegendő csak

1 korona 50 fillér.

Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan
eszközöl a feltaláló és készítő:

Nádler Lajos

2544 Arad, Andrassy-tér 20.

Főraktár: Vojtek és Welsz drogueria.

DEPILLOR | Gyúszemétől

HAJVESZTÓ.

E csodahatású szerrel min-
den oly helyről, a hol a
hajnöves alkalmatlan, mint
arc, nyak, kezek, azt egy
pár perc alatt minden fájd-
alom nélkül eltávolítja.
Ára utasítással 1 korona.

mindenki megszabadul

a Hajós-féle ANAGALLIN
használata által. Nem pisz-
kit, nem ragadós, kezelése
igen egyszerű.

Ára utasítással 70 fillér.

Ovakodjunk az utánzatoktól.
Csak olyan készítményt tessék
elfogadni, ahol „Anagallin” szó
látható.

Poloskák

kiirtására legjobb szer a

Phenolsav.

Még a petéket is kiirtja, a
butorokat nem támadja meg.

Ára egy üvegnek 70 fillér.

Ideális, legjobb,
legtartósabb
amerikai

Gummi-óvszer

= NEVER. =

6 darab egy eredeti fémdoboz-
ban 2 korona.

A fenti szerek kaphatók az egyedüli készítőnél:

Hajós Árpád

gyógyszertárában

241

Arad, Andrassy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.